

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
JULIANĖ KOKOTT IŠVADA,
pateikta 2021 m. balandžio 15 d.¹

Byla C-490/20

V.M.A.

prieš

**Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo“ (Sofijos savivaldybė, Pančarevo mikrorajonas,
Bulgarija)**

(Administrativen sad Sofia-grad (Sofijos miesto administracinis teismas, Bulgarija)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Sąjungos pilietybė – SESV 21 straipsnis – Teisė laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje – Susituokusios tos pačios lyties poros vaikas, gimęs valstybėje narėje – Šios valstybės narės išduotas gimimo liudijimas, kuriame nurodytos dvi vaiko motinos, iš kurių viena yra kitos valstybės narės pilietė – Tos kitos valstybės narės teisės aktai, pagal kuriuos nepripažįstamas gimimo liudijimo, kuriame nurodytos dvi motinos, išdavimas – Vaiko kilmės nustatymas – Atsisakymas nurodyti, kuri motina pagimdė vaiką – ESS 4 straipsnio 2 dalis – Pagarba valstybių narių nacionaliniam savitumui – Teisminės kontrolės intensyvumas“

I. Įvadas

1. Ar valstybė narė turi išduoti gimimo liudijimą, į kurį kaip motinos įrašytos dvi moterys, iš kurių viena yra šios valstybės narės pilietė, vaikui, gimusiam kitoje valstybėje narėje, kurioje jam buvo išduotas toks gimimo liudijimas? Per šią prejudicinio sprendimo procedūrą *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijos miesto administracinis teismas, Bulgarija) keliamas iš esmės būtent toks klausimas.

2. Bulgarijos valdžios institucijos atsisakymą išduoti tokį gimimo liudijimą iš esmės motyvuoja tuo, kad pagal Bulgarijos teisę į gimimo liudijimą neleidžiama kaip vaiko tėvų įrašyti dviejų motinų. To neleidžiama padaryti, nes Bulgarijoje vyrauja vadinamosios tradicinės šeimos samprata, kuri, kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, yra vertybė, saugoma remiantis nacionaliniu savitumu, kaip tai suprantama pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį. Kadangi tai reiškia, kad vaikas gali turėti tik vieną motiną, Bulgarijos valdžios institucijos laikosi nuomonės, kad būtina nustatyti, kuri moteris pagimdė vaiką, kad tik ji būtų įrašyta į gimimo liudijimą, o aptariama pora atsisako atskleisti šią informaciją.

¹ Originalo kalba: prancūzų.

3. Prašomo gimimo liudijimo išdavimas pagal faktines aplinkybes patvirtintų ne tik aptariamo vaiko pilietybę, bet ir jo, kaip Sąjungos piliečio, statusą. Nuo tokio dokumento išdavimo taip pat priklausys pareiškėjos pagrindinėje byloje ir jos sutuoktinės galimybė būti laikomoms jų dukters motinomis pagal vienos iš jų kilmės valstybės narės nacionalinę teisę. Būtent tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas uždavė Teisingumo Teismui klausimą, ar atsisakymas Bulgarijoje išduoti gimimo liudijimą, kuriuo pripažįstami Ispanijoje atsiradę vaiko ir tėvų giminystės ryšiai, prieštarauja SESV 21 straipsnio 1 daliai ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija) įtvirtintoms pagrindinėms teisėms, apibrėžtoms, be kita ko, jos 7 straipsnyje ir 24 straipsnio 2 dalyje.

4. Šis klausimas yra labai opus, atsižvelgiant į valstybių narių turimą išimtinę kompetenciją pilietybės ir šeimos teisės srityje ir į vis dar esamus reikšmingus skirtumus Sąjungoje, susijusius su tos pačios lyties poroms pripažįstamu teisiniu statusu ir teisėmis. Jis taip pat turi didelę praktinę reikšmę, kurią įrodo Teisingumo Teisme šiuo metu nagrinėjama byla *Rzecznik Praw Obywatelskich* (C-2/21), kurios faktinis ir teisinis pagrindas yra labai panašus į šios bylos ir kurioje iš dalies keliami beveik tokie patys klausimai.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

1. Reglamentas (ES) 2016/1191

5. Pagal 2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/1191, kuriuo skatinamas laisvas piliečių judėjimas supaprastinant tam tikrų viešųjų dokumentų pateikimo Europos Sąjungoje reikalavimus ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012², kai kuriems valstybės narės valdžios institucijų pagal jų nacionalinę teisę išduotiems viešiesiems dokumentams, kurių tikslas yra nustatyti, be kita ko, gimimą ir vaiko kilmę, leidžiama netaikyti legalizavimo ar panašaus formalumo. Pagal šio reglamento 2 straipsnio 1 dalį jis taikomas, jeigu šie dokumentai turi būti pateikti kitos valstybės narės valdžios institucijoms.

6. Pagal minėto reglamento 7 konstatuojamąją dalį šiuo reglamentu valstybės narės neturėtų būti įpareigosios išduoti viešuosius dokumentus, kurie neegzistuoja pagal jų nacionalinę teisę.

7. To paties reglamento 2 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad jis netaikomas su kitos valstybės narės valdžios institucijų išduotų viešųjų dokumentų turiniu susijusių teisinių pasekmių pripažinimui valstybėje narėje.

2. Direktyva 2004/38/EB

8. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios

² OL L 200, 2016, p. 1.

Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB³, 2 straipsnio 2 punkte Sąjungos piliečio „šėimos nariai“ apibrėžiami taip:

- „a) sutuoktinis;
- b) partneris, su kuriuo Sąjungos pilietis sudarė registruotą partnerystę, remiantis valstybės narės teisės aktais, jei priimančioji valstybė narė traktuoja registruotą partnerystę kaip lygiavertę santuokai ir laikantis atitinkamuose priimančiosios valstybės narės teisės aktuose nustatytų reikalavimų;
- c) piliečio ir sutuoktinio ar partnerio pagal b punkto apibrėžimą tiesioginiai palikuonys, kuriems nesukakę 21 met[ai], arba išlaikytiniai;
- d) piliečio ir sutuoktinio ar partnerio pagal b punkto apibrėžimą išlaikomi tiesioginiai giminaičiai, esantys aukščiau pagal giminystės liniją [išlaikomi aukštutinės tiesiosios linijos giminaičiai];“

9. Šios direktyvos 4 straipsnyje „Išvažiavimo teisė“ numatyta:

„1. Nepažeidžiant nuostatų dėl kelionės dokumentų, taikomų nacionaliniam pasienio patikrinimui, visi Sąjungos piliečiai, turintys galiojančią tapatybės kortelę ar pasą, ir jų šėimos nariai, kurie nėra valstybės narės piliečiai ir turi galiojančią pasą, turi teisę išvažiuoti iš valstybės narės teritorijos į kitą valstybę narę.

<...>

3. Valstybės narės pagal savo įstatymus išduoda savo piliečiams ir atnaujina tapatybės kortelę ar pasą, nurodančius jų pilietybę.

<...>“

B. Bulgarijos teisė

10. Bulgarijos Konstitucijos 46 straipsnio, kuris yra jos 2 skyriuje „Pagrindinės piliečių teisės ir pareigos“, 1 dalyje nurodyta, kad „santuoka yra savanoriška vyro ir moters sąjunga“.

11. Šiuo metu pagal Bulgarijos teisę tos pačios lyties asmenų santuoka ar kokia nors kita teisinių pasekmių sukelianti sąjunga nėra leidžiama.

12. Vaiko kilmė reglamentuojama *Semeen kodeks* (Šėimos kodeksas)⁴ VI skyriuje. Jo 60 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyta:

„1. Vaiko kilmė iš motinos nustatoma vaikui gimus.

³ OL L 158, 2004, p. 77; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 5 t., p. 46.

⁴ 2009 m. birželio 23 d. DV Nr. 47, iš dalies pakeistas 2009 m. rugsėjo 15 d. DV Nr. 74, 2009 m. spalio 16 d. DV Nr. 82, 2010 m. gruodžio 14 d. DV Nr. 98, 2010 m. gruodžio 21 d. DV Nr. 100, iš dalies pakeistu ir papildytu 2012 m. spalio 26 d. DV Nr. 82, iš dalies pakeistu 2013 m. rugpjūčio 2 d. DV Nr. 68, 2016 m. rugsėjo 20 d. DV Nr. 74, iš dalies pakeistu ir papildytu 2017 m. gruodžio 28 d. DV Nr. 103, iš dalies pakeistu ir papildytu 2019 m. kovo 22 d. DV Nr. 24, iš dalies pakeistu 2019 m. gruodžio 27 d. DV Nr. 101.

2. Vaiko motina yra ji pagimdžiusi moteris, įskaitant vaiką, pradėtą per pagalbinio apvaisinimo procedūrą.“

13. Šeimos kodekso 61 straipsnyje numatyta:

„1. Vaiko tėvu laikomas motinos sutuoktinis, jei vaikas gimė santuokoje arba kai vaikas gimsta praėjus ne daugiau kaip trims šimtams dienų nuo santuokos nutraukimo.

2. Jei vaikas gimė praėjus ne daugiau kaip trims šimtams dienų nuo santuokos nutraukimo, bet motinai jau sudarius naują santuoką, vaiko tėvu laikomas vaiko motinos naujasis sutuoktinis.

<...>“

14. Pagal Šeimos kodekso 64 straipsnį, jei vaiko giminystės ryšiai su vienu iš jo tėvų nėra žinomi, bet kuris iš tėvų gali pripažinti šį vaiką savuoju. To paties kodekso 65 straipsnyje numatyta, kad toks pripažinimas vyksta pateikus vienašalį pareiškimą civilinės metrikacijos įstaigos darbuotojui arba notaro patvirtintu parašu pasirašytą pareiškimą.

15. 2012 m. gegužės 21 d. regioninės plėtros ir teritorijų tvarkymo ministro *Naredba* Nr. RD-02-20-9 dėl vienos civilinės būklės aktų registro sistemos veikimo (toliau – Nutarimas Nr. RD-02-20-9)⁵ 12 straipsnyje nurodyta:

„1. Jei vaiko gimimas įregistruojamas užsienyje, informacija, susijusi su gimimo liudijimo turėtojo vardu, pavarde, gimimo data ir vieta, lytimi ir nustatyta kilme, įrašoma į gimimo liudijimą pagal užsienyje išduoto dokumento nuoraše arba jo vertime į bulgarų kalbą nurodytą informaciją.

<...>

3. Jei vaiko kilmė iš vieno iš tėvų (motinos arba tėvo) nėra nustatyta, išrašant gimimo liudijimą Bulgarijos Respublikoje atitinkama skiltis, skirta duomenims, susijusiems su šiuo vienu iš tėvų, nepildoma ir užbraukiama.

4. Jei gimimo liudijimo nuoraše arba išrašė nepateikti visi reikalaujami duomenys apie tėvus, remiamasi jų asmens tapatybės dokumentuose arba gyventojų registre esančia informacija. Informacija, susijusi su vieno iš tėvų, kuris yra Bulgarijos pilietis, asmens kodu, gimimo data, tėvavardžiu (jei jis yra) ir pilietybe, įrašoma remiantis gyventojų registre pateiktais duomenimis. Vieno iš tėvų, kuris yra užsienietis, gimimo data ir pilietybė gali būti įrašyta remiantis jo nacionaliniame asmens dokumente esančiais duomenimis. Jei nėra galimybės įrašyti visų duomenų, susijusių su šiuo vienu iš tėvų, gimimo liudijime įrašoma tik turima informacija.

<...>“

⁵ 2012 m. birželio 8 d. DV Nr. 43, iš dalies pakeistas ir papildytas 2014 m. sausio 14 d. DV Nr. 4, iš dalies pakeistu 2015 m. sausio 9 d. DV Nr. 2, iš dalies pakeistu ir papildytu 2015 m. rugpjūčio 21 d. DV Nr. 64, iš dalies pakeistu ir papildytu 2016 m. kovo 22 d. DV Nr. 22, iš dalies pakeistu ir papildytu 2018 m. balandžio 13 d. DV Nr. 32.

III. Faktinės aplinkybės ir ginčas pagrindinėje byloje

16. Pagrindinės bylos pareiškėja V.M.A. yra Bulgarijos pilietė, o jos sutuoktinė yra Jungtinės Karalystės pilietė, gimusi Gibraltare, kur 2018 m. abi moterys susituokė. Nuo 2015 m. jos gyvena Ispanijoje. 2019 m. gruodžio mėn. Ispanijoje joms gimė duktė, ji kartu su abiem motinomis ir gyvena Ispanijoje. Ispanijos valdžios institucijų išduotame šio vaiko gimimo liudijime pareiškėja pagrindinėje byloje nurodyta kaip „motina A“, o jos sutuoktinė – kaip vaiko „motina“.

17. 2020 m. sausio 29 d. pareiškėja pagrindinėje byloje kreipėsi į kompetentingą instituciją *Stolichna obshtina* (Sofijos savivaldybė, Bulgarija) prašydama išduoti jos dukrai gimimo liudijimą, kuris buvo reikalingas, be kita ko, tam, kad jai Bulgarijoje būtų išduotas asmens tapatybės dokumentas. Grįsdama šį prašymą, ji pateikė legalizuotą ir oficialiai patvirtintą išrašo iš Barselonos (Ispanija) civilinės būklės aktų registro, susijusio su vaiko gimimo liudijimu, vertimą į bulgarų kalbą.

18. 2020 m. vasario 7 d. rašte Sofijos savivaldybė nurodė pareiškėjai pagrindinėje byloje per 7 dienas pateikti vaiko kilmės iš jo biologinės motinos įrodymus. Šiuo klausimu ji nurodė, kad galiojančioje nacionalinėje teisėje numatytoje gimimo liudijimo formoje yra tik viena skiltis „motina“, kita skiltis yra „tėvas“, ir kiekvienoje iš jų gali būti nurodytas tik vienas asmenvardis.

19. 2020 m. vasario 18 d. pareiškėja pagrindinėje byloje Sofijos savivaldybei atsakė, kad negali pateikti prašomos informacijos ir kad pagal Bulgarijos teisės aktus ji neprivalo to daryti.

20. 2020 m. kovo 5 d. sprendimu Sofijos savivaldybė atmetė prašymą išduoti gimimo liudijimą. Savo sprendimą ji motyvavo tuo, kad nėra informacijos apie vaiko biologinę motiną, ir tuo, kad dviejų moteriškos lyties tėvų įrašymas į vaiko gimimo liudijimą prieštarauja Bulgarijos viešajai tvarkai, pagal kurią dviejų tos pačios lyties asmenų santuokos nėra leidžiamos.

21. Tada pareiškėja pagrindinėje byloje apskundė tą sprendimą dėl atmetimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui – *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijos miesto administracinis teismas).

22. Minėtas teismas nurodo, kad pagal Bulgarijos Konstitucijos 25 straipsnio 1 dalį ir *Zakon za balgarskoto grazhdanstvo* (Įstatymas dėl Bulgarijos pilietybės) 8 straipsnį vaikas yra Bulgarijos pilietis, net jei iki šiol neturi Bulgarijoje išduoto gimimo liudijimo. Iš tiesų tokio liudijimo neišdavimas nereiškia atsisakymo suteikti Bulgarijos pilietybę.

23. *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijos miesto administracinis teismas) kyla abejonių, ar Bulgarijos valdžios institucijų atsisakymas įregistruoti kitoje valstybėje narėje gimusios Bulgarijos pilietės gimimą, kuris buvo patvirtintas tos kitos valstybės narės išduotu gimimo liudijimu, kuriame įrašytos dvi motinos, nepažeidžia minėtai Bulgarijos pilietei pagal SESV 20 ir 21 straipsnius, taip pat Chartijos 7, 24 ir 45 straipsnius suteikiamų teisių. Iš tikrųjų atsisakymas išduoti gimimo liudijimą Bulgarijoje gali sudaryti didelių administracinių kliūčių Bulgarijoje išduoti asmens tapatybės dokumentus, ir dėl to vaikui būtų sunkiau pasinaudoti teise laisvai judėti ir visapusiškai naudotis jai, kaip Sąjungos pilietei, suteikiamomis teisėmis.

24. Be to, kadangi kita vaiko motina yra Jungtinės Karalystės pilietė, minėtam teismui kyla klausimas, ar vertinant šį klausimą turi reikšmės teisinės pasekmės, kylančios dėl Jungtinės Karalystės išstojimo iš Sąjungos, ir, be kita ko, tai, kad vaikas nebegali pasinaudoti Sąjungos piliečio suteikiamu statusu, įgyjamu dėl savo kitos motinos pilietybės.

25. Kartu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą, ar įpareigojimas Bulgarijos valdžios institucijoms atitinkamu atveju į Bulgarijoje išduodamą gimimo liudijimą kaip vaiko tėvus įrašyti dvi motinas nepažeistų Bulgarijos Respublikos nacionalinio savitumo, nes ši valstybė narė nėra numačiusi galimybės į gimimo liudijimą įtraukti dviejų tos pačios lyties tėvų. Minėtas teismas šiuo klausimu pažymi, kad teisės aktų nuostatos, kuriomis reglamentuojama vaiko kilmė, turi esminę reikšmę Bulgarijos konstitucinėje tradicijoje ir doktrinoje, susijusioje su šeimos ir paveldėjimo teise, tiek išimtinai teisiniu, tiek vertybių požiūriu, atsižvelgiant į esamą Bulgarijos visuomenės raidos etapą.

26. Taigi minėtas teismas klausia, ar reikia rasti pusiausvyrą tarp šioje byloje kylančių skirtingų teisėtų interesų: pirma, Bulgarijos Respublikos nacionalinio savitumo ir, antra, vaiko interesų ir, be kita ko, jo teisės į privatų gyvenimą ir laisvą judėjimą, nes vaikas visiškai neatsakingas už Sąjungos valstybių narių visuomenėse vyraujančias skirtingas vertybes. Jam kartu kyla klausimas, ar tokia pusiausvyrą galėtų būti pasiekta taikant proporcingumo principą. Kalbant konkrečiai, minėtas teismas siekia sužinoti, ar tokių skirtingų teisėtų interesų pusiausvyrą galėtų būti pasiekta, jei skiltyje „motina“ būtų įrašyta viena iš dviejų motinų, nurodytų Ispanijoje išduotame gimimo liudijime, t. y. biologinė vaiko motina arba jos sutuoktinė, kuri tapo vaiko motina pagal kitokią procedūrą (pavyzdžiui, dėl įvaikinimo), skiltį „tėvas“ paliekant tuščią.

27. Galiausiai, jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad pagal Sąjungos teisę reikalaujama, kad į Bulgarijoje išduodamą gimimo liudijimą būtų įrašytos abi vaiko motinos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, kaip toks reikalavimas turėtų būti įvykdytas, turint omenyje, kad jis negali pakeisti galiojančios gimimo liudijimo formos.

IV. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą ir procesas Teisingumo Teisme

28. 2020 m. spalio 2 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo tą pačią dieną, *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijos miesto administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

1. Ar SESV 20 straipsnis ir 21 straipsnis ir [Chartijos] 7, 24 ir 45 straipsniai aiškintini taip, kad jais Bulgarijos administracinėms institucijoms, kurioms pateiktas prašymas išduoti pažymą apie tai, kad kitoje ES valstybėje narėje gimė vaikas, turintis Bulgarijos pilietybę, kai gimimas buvo patvirtintas ispanišku gimimo liudijimu, kuriame du moteriškos lyties asmenys įrašyti kaip vaiko motinos, nenurodant, ar viena iš jų yra vaiko biologinė motina ir kuri, neleidžiama atmesti prašymo išduoti bulgarišką gimimo liudijimą motyvuojant tuo, kad pareiškėja atsisako nurodyti, kuri yra biologinė vaiko motina?
2. Ar ESS 4 straipsnio 2 dalis ir Chartijos 9 straipsnis aiškintini taip, kad pagarba ES valstybių narių nacionaliniam savitumui ir konstitucinei tapatybei reiškia, kad valstybės narės turi plačią diskreciją taikyti kilmės nustatymą reglamentuojančius teisės aktus? Konkrečiai kalbant:
 - Ar ESS 4 straipsnio 2 dalis aiškintina taip, kad pagal ją valstybėms narėms leidžiama reikalauti informacijos apie vaiko biologinę kilmę?
 - Ar ESS 4 straipsnio 2 dalis, siejama su Chartijos 7 straipsniu ir 24 straipsnio 2 dalimi, aiškintina taip, kad būtina rasti pusiausvyrą tarp, viena vertus, valstybės narės nacionalinio savitumo ir konstitucinės tapatybės ir, antra vertus, vaiko gerovės, kartu atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu nei vertybiniu, nei teisiniu požiūriu nerandama sutarimo dėl galimybės

gimimo liudijime kaip tėvus įrašyti tos pačios lyties asmenis, nenurodant, ar vienas iš jų yra biologinis tėvas ar motina ir kuris? Jei atsakymas į šį klausimą būtų teigiamas, kaip konkrečiai būtų galima užtikrinti šią interesų pusiausvyrą?

3. Ar teisinės „Brexit’o“ pasekmės yra reikšmingos atsakant į pirmąjį klausimą atsižvelgiant į tai, kad viena motina, nurodyta kitoje valstybėje narėje išduotame gimimo liudijime, yra Jungtinės Karalystės pilietė, o kita motina yra ES valstybės narės pilietė, ir, be kita ko, į tai, kad, atsisakius išduoti vaikui bulgarišką gimimo liudijimą, ES valstybė narė negali išduoti vaikui asmens tapatybės dokumento, todėl jam gali būti sunkiau pasinaudoti visomis savo, kaip Sąjungos piliečio, teisėmis?
4. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar Sąjungos teisė, pirmiausia veiksmingumo principas, įpareigoja kompetentingas nacionalines institucijas nukrypti nuo gimimo liudijimo formos, kuri nustatyta pagal galiojančią nacionalinę teisę?“

29. 2020 m. spalio 19 d. Teisingumo Teismo pirmininkas patenkino prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo prašymą taikyti šiai bylai Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalyje numatytą pagreintą procedūrą.

30. Rašytines pastabas dėl prejudicinių klausimų pateikė pareiškėja pagrindinėje byloje, Vokietijos, Ispanijos, Italijos, Vengrijos, Lenkijos ir Slovakijos vyriausybės bei Europos Komisija. 2021 m. vasario 9 d. teismo posėdyje dalyvavo pareiškėja pagrindinėje byloje, Bulgarijos, Ispanijos, Italijos, Vengrijos, Nyderlandų ir Lenkijos vyriausybės bei Komisija.

V. Vertinimas

A. Dėl pagrindinės bylos faktinių prielaidų ir jų poveikio prejudicinių klausimų analizei

31. Pirmiausia reikia patikslinti keletą nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą padarytų faktinių prielaidų, kurias per teismo posėdį ginčijo Bulgarijos vyriausybė, ir jų poveikį prejudicinių klausimų analizei.

32. Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nacionalinis teismas keletą kartų nurodo, jog neginčijama, kad pagal Bulgarijos Konstitucijos 25 straipsnio 1 dalį vaikas yra Bulgarijos pilietis. Pagal šią nuostatą „Bulgarijos pilietis yra asmuo, kurio bent vienas iš tėvų yra Bulgarijos pilietis <...>“. Šiuo klausimu Bulgarijos vyriausybė per posėdį Teisingumo Teisme patvirtino, kad pagal minėtą nuostatą Bulgarijos pilietybė įgyjama automatiškai, t. y. nebūtinai joks administracinis aktas, kuriuo suteikiama pilietybė.

33. Vis dėlto, kadangi pagal Šeimos kodekso 60 straipsnio 2 dalį vaiko motina yra „jį pagimdžiusi moteris“ (toliau – biologinė motina) ir kadangi pagrindinėje byloje trūksta būtent šios informacijos, Bulgarijos vyriausybė per teismo posėdį ginčijo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teiginį dėl to, kad neginčijama, jog vaikas turi Bulgarijos pilietybę. Kitaip tariant, Bulgarija nepripažįsta pareiškėjos pagrindinėje byloje ir vaiko giminystės santykių, vadinasi, ir to, kad vaikas turi Bulgarijos pilietybę, remdamasi vien tuo, kad yra pateiktas Ispanijoje išduotas gimimo liudijimas.

34. Tiesa, Bulgarijos vyriausybė dar nurodė, kad siekiant suteikti vaikui Bulgarijos pilietybę pakanka, kad pareiškėja pagrindinėje byloje pripažintų savo motinystę pagal Šeimos kodekso 64 straipsnį. Tokia galimybė suteikiama ne vien heteroseksualius santykius palaikančiam vyrui ir jos atveju nereikalaujama įrodyti biologinės kilmės. Kitaip tariant, net jei pareiškėja pagrindinėje byloje nebūtų biologinė motina, kaip tai suprantama pagal Šeimos kodekso 60 straipsnio 2 dalį, pagal Bulgarijos teisę ji galėtų įgyti vaiko motinos statusą (ir tapti, kaip vadinsiu toliau, motina pagal įstatymą). Vis dėlto, kaip aiškina Bulgarijos vyriausybė, dėl to galėtų būti panaikintas bet koks giminystės ryšys tarp vaiko ir jo biologinės motinos pagal Bulgarijos teisę.

35. Šiuo klausimu reikia priminti, kad vykstant SESV 267 straipsnyje įtvirtintai bendradarbiavimo procedūrai Teisingumo Teismui nepriklauso kvestionuoti faktinių aplinkybių vertinimo pagal taikytinus nacionalinės teisės aktus, kurį yra atlikęs prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas⁶. Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismui iš esmės privaloma prielaida, kad vaikas turi Bulgarijos pilietybę.

36. Vis dėlto, atsižvelgiant į šiuo klausimu esančius akivaizdžius neaiškumus ir siekiant pateikti naudingą atsakymą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, šią bylą reikia išnagrinėti remiantis dviem prielaidomis.

37. Pirmoji yra ta, kad vaikas automatiškai negavo Bulgarijos pilietybės, nes pareiškėja pagrindinėje byloje nėra vaiko biologinė motina, ir negali jos įgyti ateityje dėl to, kad pareiškėja taip pat nepageidauja pripažinti savo motinystės pagal Šeimos kodekso 64 straipsnį. Antroji prielaida yra ta, kad vaikas įgijo Bulgarijos pilietybę, nes pareiškėja pagrindinėje byloje iš tikrųjų yra jo biologinė motina, arba galėtų ją įgyti, pareiškėjai pripažinus savo motinystę pagal Šeimos kodekso 64 straipsnį.

38. Nors pirmuoju atveju vaikas pagal SESV 20 straipsnio 1 dalies antrą sakinį nėra Sąjungos pilietis, vis dėlto reikia pažymėti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. Tokiu atveju kyla klausimas, ar Sąjungos pilietė (pareiškėja pagrindinėje byloje), pasinaudojusi teise į laisvą judėjimą ir pagal kitos valstybės narės teisę kartu su savo sutuoktine tapusi vaiko motina, gali reikalauti, kad jos kilmės valstybė narė pripažintų šią situaciją ir šiuo tikslu išduotų gimimo liudijimą, kuriame kaip atitinkamo vaiko tėvai būtų nurodytos dvi moterys. Iš tiesų pirmojo ir antrojo prejudicinių klausimų formuluotės leidžia juos nagrinėti iš pareiškėjos pagrindinėje byloje pozicijos, turint omenyje tai, kad juose aiškiai nenurodyta vaiko teisė laisvai judėti ar išimtinai vaiko teisė laisvai judėti.

39. Be to, kalbant apie antrąją prielaidą, reikia pažymėti, kad prejudiciniai klausimai tikrai neprarastų dalyko nustačius pareiškėjos pagrindinėje byloje motinystę (biologinę arba pagal įstatymą). Aišku, pirmojo prejudicinio klausimo formuluotė gali sudaryti išpūdį, kad gimimo liudijimo išdavimas Bulgarijoje priklauso tik nuo vaiko (biologinės) motinos nustatymo. Vis dėlto net ir pareiškėjos nustatymas kaip vaiko motinos niekaip nepakeistų to, kad Bulgarijos valdžios institucijos negali išduoti prašomo gimimo liudijimo, kuriame, kaip Ispanijos išduotame gimimo liudijime, pareiškėja pagrindinėje byloje ir jos sutuoktinė būtų įrašytos kaip vaiko motinos. Šią aplinkybę per teismo posėdį patvirtino Bulgarijos vyriausybė. Be to, dėl atsisakymo išduoti prašomą gimimo liudijimą vaikas *de facto* gali negauti Bulgarijos asmens tapatybės dokumento. Taigi vis vien kyla klausimas, ar tokia situacija yra suderinama su SESV 20 ir 21 straipsniais ir Chartijos 7, 24 ir 45 straipsniais.

⁶ Šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 16 d. Sprendimą *Gauweiler ir kt.* (C-62/14, EU:C:2015:400, 15 punktas) ir 2017 m. spalio 25 d. Sprendimą *Polbud – Wykonawstwo* (C-106/16, EU:C:2017:804, 27 punktas).

40. Vadinasi, kad ir kaip būtų, Teisingumo Teismas turės atsakyti į klausimą, ar pagal Sąjungos teisę valstybė narė privalo gimimo liudijimo išdavimo tikslais pripažinti vaiko kilmę iš susituokusių moterų poros, kuri buvo nustatyta kitos valstybės narės išduotame viešajame dokumente, o gal priešingai – pirmoji valstybė narė gali laisvai nustatyti vaiko kilmę pagal savo nacionalinę teisę, jei pagal ją vaiko motina gali būti pripažinta tik viena moteris⁷.

41. Taigi pirmajame prejudiciniame klausime nacionalinio teismo iškeltas aspektas dėl to, ar Bulgarijos valdžios institucijos gali reikalauti informacijos apie vaiko biologinės motinos tapatybę, nėra savarankiškas. Iš tikrųjų, jei Bulgarija turi pripažinti vaiko kilmę iš abiejų moterų, kurios Ispanijos išduotame gimimo liudijime nurodytos kaip motinos, biologinės motinos nurodymas tampa antraeilis, nes Bulgarijos valdžios institucijos bet kuriuo atveju privalėtų į gimimo liudijimą kaip motinas įrašyti dvi moteris. Vis dėlto, jei Bulgarija gali nevaržomai nustatyti vaiko kilmę pagal savo nacionalinę teisę, tai neabejotinai reiškia, kad ji gali vaiko motina laikyti tik vieną moterį, nesvarbu, ar tai būtų biologinė motina, ar savo motinystę pripažinusi motina.

B. Požiūris, kuriuo reikėtų vadovautis

42. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pirmąjį ir antrąjį prejudicinius klausimus, kaip jie apibūdinti šios išvados 40 punkte, reikėtų nagrinėti kartu. Tokiomis aplinkybėmis taip pat bus atsakyta į trečiąjį prejudicinį klausimą, susijusį su „Brexit’o“ pasekmėmis pagrindinėje byloje nagrinėjamai situacijai.

43. Taigi siekiant atsakyti į minėtus klausimus pirmiausia reikėtų išnagrinėti, ar atsisakymas išduoti prašomą gimimo liudijimą, kiek tai susiję su kiekviena iš šios išvados 37 punkte nurodytų prielaidų, t. y. ar vaikas turi Bulgarijos pilietybę, ar ne, kliudytų naudotis SESV antroje dalyje įtvirtintoms teisėms, be kita ko, Sąjungos piliečių teise laisvai judėti ir apsigyventi Sąjungos teritorijoje pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį.

44. Antra, reikia išsiaiškinti, ar galima kliūtis laisvam judėjimui gali būti pateisinama, be kita ko, atsižvelgiant į ESS 4 straipsnio 2 dalį, kurioje užtikrinama pagarba valstybių narių nacionaliniam savitumui. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šį aspektą išsamiau apibūdina antrajame prejudiciniame klausime. Šiuo tikslu visų pirma reikės nustatyti, ar remiantis nacionaliniu savitumu reikėtų įvertinti ir kitus interesus, pavyzdžiui, pirmajame prejudiciniame klausime nurodytas Chartijoje įtvirtintas pagrindines teises, ir koks atitinkamu atveju yra Teisingumo Teismo vykdomos kontrolės intensyvumas.

45. Šią analizę pirmiausia atliksiu dėl šios išvados 37 punkte nurodytos pirmosios prielaidos, t. y. kad vaikas neturi Bulgarijos pilietybės. Tokiomis aplinkybėmis taip pat bus atsakyta į klausimą, kuris per teismo posėdį buvo iškeltas bent netiesiogiai, ar Bulgarijos Respublika šios bylos aplinkybėmis galėtų būti įpareigota suteikti pilietybę pareiškėjos pagrindinėje byloje vaikui (C dalis).

⁷ Šis klausimas labai panašus į tą, kurį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas uždavė Teisingumo Teismui šios išvados 4 punkte nurodytoje byloje *Rzecznik Praw Obywatelskich* (C-2/21). Toji byla susijusi su Lenkijos pilietės, susituokusios su Airijos piliete (jos abi gyvena Ispanijoje), vaiku. Minėta valstybė narė išdavė gimimo liudijimą, kuriame kaip vaiko motinos buvo nurodytos dvi moterys. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia Teisingumo Teismo, ar Lenkijos administracinės valdžios institucijos gali atsisakyti išduoti tokio gimimo liudijimo nuorašą, kai toks nuorašas yra būtinas, kad vaikas galėtų gauti Lenkijos asmens tapatybės dokumentą, nes Lenkijos teisėje tos pačios lyties asmenų tėvystė ar motinystė nenumatyta, o minėtame gimimo liudijime kaip tėvai nurodyti du tos pačios lyties asmenys.

46. Tada bus nagrinėjama prielaida, kad vaikas turi Bulgarijos pilietybę (D dalis).

47. Galiausiai, atsakydama į ketvirtąjį prejudicinį klausimą, nurodysiu kelis praktinius argumentus, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, jais remdamasis, galėtų įgyvendinti siūlomą sprendimą (E dalis).

C. Dėl pirmojo ir antrojo prejudicinių klausimų darant prielaidą, kad vaikas neturi Bulgarijos pilietybės

1. Dėl kliūčių Sąjungos piliečiams laisvai judėti

a) Dėl kliūčių įgyvendinti vaiko teises

48. Pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje laikydamasis Sutartyse ir joms įgyvendinti priimtose nuostatose nustatytų apribojimų bei sąlygų. Siekdamos užtikrinti galimybę praktiškai pasinaudoti šia teise, valstybės narės pagal Direktyvos 2004/38 4 straipsnio 3 dalį turi išduoti savo piliečiams asmens tapatybės dokumentą laikydamosi savo nacionalinės teisės.

49. Dėl pastarojo įpareigojimo pirmiausia reikėtų pažymėti, kad pagal minėtos direktyvos 4 straipsnio 3 dalį Bulgarijos valdžios institucijos nėra kompetentingos išduoti asmens tapatybės dokumentą vaikui, jei jis neturi Bulgarijos pilietybės.

50. Dėl to, ar Bulgarijos valdžios institucijos galėtų būti įpareigosos nagrinėjamo atvejo aplinkybėmis suteikti vaikui Bulgarijos pilietybę, reikia priminti, pirma, kad pilietybės įgijimo ir netekimo sąlygų nustatymas, kaip numatyta tarptautinėje teisėje, priklauso kiekvienos valstybės narės kompetencijai⁸.

51. Antra, kalbant apie išlygą, kad valstybės narės, įgyvendindamos šią kompetenciją, privalo laikytis Sąjungos teisės⁹, reikia priminti, kad ji taikoma, tik jei įgyvendinant šią kompetenciją daromas poveikis Sąjungos teisės sistemos įtvirtintoms ir saugomoms teisėms¹⁰. Kitaip tariant, valstybės narės pilietybės įgijimo ar praradimo sąlygas nustatantis aktas gali patekti į Sąjungos teisės taikymo sritį, tik jei juo ribojamos iš Sąjungos pilietybės suteikiamo statuso kylančios teisės¹¹. Vis dėlto, jei asmuo niekada nebuvo įgijęs iš Sąjungos pilietybės suteikiamo statuso kylančių teisių, toks aktas savaime negali riboti šių teisių. Taigi negalima teigti, kad šio asmens situacija „pagal savo pobūdį ir pasekmes“ patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį¹².

⁸ 1992 m. liepos 7 d. Sprendimas *Micheletti ir kt.* (C-369/90, EU:C:1992:295, 10 punktas); 2010 m. kovo 2 d. Sprendimas *Rottmann* (C-135/08, EU:C:2010:104, 39 punktas) ir 2019 m. kovo 12 d. Sprendimas *Tjebbes ir kt.* (C-221/17, EU:C:2019:189, 30 punktas).

⁹ 1992 m. liepos 7 d. Sprendimas *Micheletti ir kt.* (C-369/90, EU:C:1992:295, 10 punktas); 2001 m. vasario 20 d. Sprendimas *Kaur* (C-192/99, EU:C:2001:106, 19 punktas); 2010 m. kovo 2 d. Sprendimas *Rottmann* (C-135/08, EU:C:2010:104, 45 punktas) ir 2019 m. kovo 12 d. Sprendimas *Tjebbes ir kt.* (C-221/17, EU:C:2019:189, 32 punktas).

¹⁰ 2010 m. kovo 2 d. Sprendimas *Rottmann* (C-135/08, EU:C:2010:104, 48 punktas).

¹¹ 2010 m. kovo 2 d. Sprendimas *Rottmann* (C-135/08, EU:C:2010:104, 48 punktas) ir 2019 m. kovo 12 d. Sprendimas *Tjebbes ir kt.* (C-221/17, EU:C:2019:189, 32 punktas).

¹² Žr. 2010 m. kovo 2 d. Sprendimą *Rottmann* (C-135/08, EU:C:2010:104, 42 ir 49 punktai) ir 2001 m. vasario 20 d. Sprendimą *Kaur* (C-192/99, EU:C:2001:106, 25 punktas).

52. Dėl šios priežasties, jei vaikas neįgijo Bulgarijos pilietybės automatiškai, neįmanoma nagrinėti klausimo, ar vaiko atžvilgiu pagal SESV 20 ir 21 straipsnius Bulgarijos Respublika galėtų būti įpareigota suteikti jam pilietybę¹³.

53. Dėl išsamumo tokiomis aplinkybėmis reikėtų pažymėti, jog Ispanijos vyriausybė per teismo posėdį patvirtino, kad jei vaikas negalėtų pretenduoti nei į Bulgarijos, nei į Jungtinės Karalystės pilietybę¹⁴, pagal Ispanijos civilinio kodekso 17 straipsnį jis turėtų teisę reikalauti Ispanijos pilietybės. Taigi vaikui nekyla jokia grėsmė likti be pilietybės.

54. Taigi darant prielaidą, kad vaikas neturi Bulgarijos pilietybės, jis negalėti naudotis iš Direktyvos 2004/38 4 straipsnio 3 dalies ir SESV 20 ir 21 straipsnių kylančiomis teisėmis, kurios suteikiamos tik Sąjungos piliečiams. Vadinasi, Bulgarijos valdžios institucijų atsisakymas Bulgarijoje išduoti vaiko gimimo liudijimą, kuriame, kaip ir Ispanijos išduotame gimimo liudijime, pareiškėja pagrindinėje byloje ir jos sutuoktinė būtų nurodytos kaip vaiko motinos, ir atsisakymas išduoti šiam vaikui Bulgarijos asmens tapatybės dokumentą negali pažeisti minėtų teisių.

b) Dėl kliūčių pareiškėjai pagrindinėje byloje naudotis jos teisėmis

55. Dabar nagrinėsiu prielaidą, kad pagrindinės bylos pareiškėja nėra biologinė vaiko motina ir nesiekia pripažinti savo motinystės pagal Šeimos kodekso 64 straipsnį¹⁵.

56. Atsisakymas išduoti prašomą gimimo liudijimą vis dėlto galėtų būti kliūtis naudotis jos teise į laisvą judėjimą, nes ji pagal Ispanijos teisę teisėtai įgijo vaiko motinos statusą.

57. Gimimo liudijimas parodo tokią asmens kilmę, kurią yra nustačiusios kompetentingos valdžios institucijos. Šiuo požiūriu iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir Bulgarijos vyriausybės per teismo posėdį pateiktų paaiškinimų matyti, kad Ispanijoje išduoto gimimo liudijimo nuorašas praktiškai reikštų motinos statuso suteikimą pareiškėjai pagrindinėje byloje ir jos sutuoktinei. Ir atvirkščiai, vienos iš dviejų moterų nenurodžius šiame dokumente, ji nebūtų laikoma vaiko motina, kaip tai suprantama pagal Bulgarijos šeimos teisę.

58. Šiuo metu galiojanti Sąjungos teisė nereglamentuoja taisyklių, susijusių su asmens civilinės būklės nustatymu¹⁶ ir konkrečiai su vaiko kilmės nustatymu. Vis dėlto tai nereiškia, kad šioje srityje nustatyta nacionalinė priemonė negali sudaryti kliūties naudotis Sutartyse užtikrinamomis pagrindinėmis teisėmis ir laisvėmis. Pagal suformuotą jurisprudenciją, jei situacija patenka į materialinę Sutarčių taikymo sritį, valstybės narės įgyvendindamos šią kompetenciją privalo laikytis Sąjungos teisės¹⁷.

¹³ Dėl to, ar pareiškėjos pagrindinėje byloje atveju toks įpareigojimas galėtų kilti iš Sąjungos pilietybės suteikiamo statuso ir iš jo kylančių teisių, žr. šios išvados 65 ir 133 punktus.

¹⁴ Atrodo, kad Didžiosios Britanijos valdžios institucijos po to, kai *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijos miesto administracinis teismas) kreipėsi į Teisingumo Teismą, atsisakė vaikui suteikti Didžiosios Britanijos pilietybę pagal *British Nationality Act 1981*, nes vaiko motina, kuri yra Didžiosios Britanijos pilietė, gimusi Gibraltare, ir kurios vienas iš tėvų yra Didžiosios Britanijos pilietis, negali perduoti savo pilietybės vaikui, jei jis gimė ne Jungtinės Karalystės teritorijoje.

¹⁵ Žr. šios išvados 37 punktą.

¹⁶ 2003 m. spalio 2 d. Sprendimas *Garcia Avello* (C-148/02, EU:C:2003:539, 25 punktas); 2008 m. spalio 14 d. Sprendimas *Grunkin ir Paul* (C-353/06, EU:C:2008:559, 16 punktas) ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimas *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 37 punktas).

¹⁷ 2003 m. spalio 2 d. Sprendimas *Garcia Avello* (C-148/02, EU:C:2003:539, 25 ir 26 punktai); 2008 m. spalio 14 d. Sprendimas *Grunkin ir Paul* (C-353/06, EU:C:2008:559, 16 punktas); 2016 m. birželio 2 d. Sprendimas *Bogendorff von Wolfersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 32 punktas) ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimas *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 38 punktas).

59. Nekyla jokių abejonių, kad pareiškėjos pagrindinėje byloje, kuri yra Ispanijoje gyvenanti Bulgarijos pilietė, situacija patenka į SESV 21 straipsnio 1 dalies taikymo sritį ir kad ji gali remtis iš šios nuostatos kylančiomis teisėmis taip pat savo kilmės valstybės narės atžvilgiu¹⁸. Šiuo klausimu reikia priminti, kad laisvam piliečių judėjimui gali kliudyti bet kokia nacionalinė priemonė, kuri gali sudaryti Sąjungos piliečiams kliūčių pasinaudoti šia laisve arba naudojimąsi ja padaryti mažiau patrauklų¹⁹.

60. Be to, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad valstybių narių piliečiams pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį pripažįstamos teisės apima teisę gyventi įprastą šeimos gyvenimą kartu su savo šeimos nariais tiek priimančiojoje valstybėje narėje, tiek savo pilietybės valstybėje narėje grįžus iš pirmosios valstybės narės²⁰.

61. Teisingumo Teismas šiomis aplinkybėmis jau turėjo galimybę patikslinti, kad „šeimos nariai“ bet kuriuo atveju yra tie, kurie nurodyti Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punkte²¹. Šioje nuostatoje nurodyti, be kita ko, Sąjungos piliečio „sutuoktinis“ (a punktas) ir jo „tiesioginiai palikuonys“ (c punktas). Vis dėlto, jei „šeimos nariu“ nebūtų laikomas Sąjungos piliečio tos pačios lyties sutuoktinis, su kuriuo jis pagal valstybės narės teisę teisėtai sudarė santuoką, motyvuojant tuo, kad kitos valstybės narės teisėje tokia galimybė nenumatyta, iš SESV 21 straipsnio 1 dalies kylančios teisės skirtingose valstybėse narėse galėtų skirtis, atsižvelgiant į jų nacionalinės teisės nuostatas²². Dėl tos pačios priežasties Teisingumo Teismas nusprendė, kad sąvoka „tiesioginiai palikuonys“ visoje Sąjungoje turi būti aiškinama vienodai²³. Nagrinėjamu atveju neginčijama, kad pareiškėja pagrindinėje byloje ir jos sutuoktinė teisėtai įgijo vaiko tėvų statusą pagal Ispanijos teisę²⁴ ir kad jos su savo dukra Ispanijoje faktiškai gyvena šeimos gyvenimą.

62. Vis dėlto tokių Ispanijoje atsiradusių vaiko ir tėvų giminystės ryšių nepripažinimas rimtai kliudytų šeimos gyvenimui Bulgarijoje. Iš tiesų šeimos nario statusas yra daugelio tiek iš Sąjungos teisės, tiek iš nacionalinės teisės kylančių teisių ir pareigų pagrindas. Pavyzdžių gali būti daug, pradedant netikrumu dėl vaiko teisės apsigyventi Bulgarijoje ir baigiant kliūtimis, susijusiomis su globa ir socialine apsauga, be to, toks atsisakymas galėtų turėti pasekmių santuokos ir paveldėjimo srityje. Tokiomis aplinkybėmis nekyla jokių abejonių, kad Ispanijoje atsiradusių vaiko ir tėvų giminystės ryšių nepripažinimas galėtų atgrasyti pareiškėją pagrindinėje byloje nuo grįžimo į savo kilmės valstybę narę.

¹⁸ 2013 m. liepos 18 d. Sprendimas *Prinz ir Seeberger* (C-523/11 ir C-585/11, EU:C:2013:524, 23 punktas); 2017 m. lapkričio 14 d. Sprendimas *Lounes* (C-165/16, EU:C:2017:862, 51 punktas) ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimas *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 31 punktas).

¹⁹ 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Runevič-Vardyn ir Wardyn* (C-391/09, EU:C:2011:291, 70 punktas); 2017 m. liepos 18 d. Sprendimas *Erzberger* (C-566/15, EU:C:2017:562, 33 punktas); 2019 m. birželio 13 d. Sprendimas *TopFit ir Biffi* (C-22/18, EU:C:2019:497, 47 punktas) ir 2019 m. spalio 10 d. Sprendimas *Krah* (C-703/17, EU:C:2019:850, 41 punktas).

²⁰ 1992 m. liepos 7 d. Sprendimas *Singh* (C-370/90, EU:C:1992:296, 21 ir paskesni punktai); 2017 m. lapkričio 14 d. Sprendimas *Lounes* (C-165/16, EU:C:2017:862, 52 punktas) ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimas *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 32 punktas).

²¹ 2018 m. birželio 5 d. Sprendimas *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 33 punktas).

²² Žr. 2018 m. birželio 5 d. Sprendimą *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 39 punktas).

²³ 2019 m. kovo 26 d. Sprendimas *SM* (pagal Alžyro kafala sistemą globojamas vaikas) (C-129/18, EU:C:2019:248, 50 punktas).

²⁴ Čia remiوسي prielaida, kurią per teismo posėdį patvirtino Ispanijos vyriausybė, kad vaiko kilmės nustatymas pagal Ispanijos tarptautinę privatinę teisę siejamas su vaiko nuolatine gyvenamąja vieta, t. y. Ispanijos teise, pagal kurią pripažįstama vaiko biologinės motinos sutuoktinės motinystė. Taigi, priešingai nei byloje, kurioje buvo priimtas 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Sayn-Wittgenstein* (C-208/09, EU:C:2010:806, 62 ir 63 punktai), kitoje valstybėje narėje įgyto statuso teisėtumas nekelia abejonių.

63. Žinoma, kaip buvo nurodyta šios išvados 34 punkte, net ir nebūdama vaiko biologinė motina, pareiškėja pagrindinėje byloje galėtų pripažinti savo motinystę pagal Šeimos kodekso 64 straipsnį. Vis dėlto motinystės pripažinimas neabejotinai reiškia, kad motina nebus pripažinta kita moteris, konkrečiai – jos sutuoktinė²⁵.

64. Vadinasi, tai būtų kliūtis pareiškėjai pagrindinėje byloje grįžus į Bulgariją tęsti šeimos gyvenimą, kuri ji gyveno Ispanijoje. Kalbant konkrečiai, ji turėtų viena prisiimti visas tėvų pareigas, kurioms reikalingas asmens kaip vieno iš tėvų statuso įrodymas, ar tai būtų užrašymas į mokyklą, medicininiai reikalai ar administraciniai veiksmai, atliekami vaiko interesais, nes jos sutuoktinei nebūtų suteiktas motinos statusas. Be to, atsižvelgiant į tokią perspektyvą, pareiškėjos pagrindinėje byloje sutuoktinė, kuri taip pat teisėtai įgijo motinos statusą, taigi ir teisę globoti vaiką poros gyvenamosios vietos valstybėje narėje, t. y. Ispanijoje, galėtų nesutikti su vaiko grįžimu į Bulgariją. Tai irgi galėtų atgrasyti pareiškėją pagrindinėje byloje grįžti į savo kilmės valstybę narę.

65. Vis dėlto Bulgarijos pilietybės nesuteikimas vaikui nebūtų vienintelė pareiškėjos pagrindinėje byloje teisės į laisvą judėjimą kliūtis. Iš tiesų, jeigu gerbiami ir pripažįstami Ispanijoje atsiradę šeimos ryšiai siekiant taikyti Sąjungos nuostatas laisvo judėjimo srityje²⁶, vien tai, kad Sąjungos pilietės vaikui dėl tokių ryšių nesuteikiama valstybės narės pilietybė, nekliaudo atitinkamos Sąjungos pilietės laisvam judėjimui. Kaip jau buvo nurodyta šioje išvadoje, valstybės narės iš esmės gali laisvai nustatyti pilietybės įgijimo ir praradimo sąlygas²⁷. Be kita ko, pagal Sąjungos teisę jos neprivalo suteikti pilietybės savo piliečių tiesioginiams palikuoniams. Šį argumentą patvirtina aplinkybė, kad egzistuoja Direktyva 2004/38, kurios tikslas būtent ir yra užtikrinti laisvą Sąjungos piliečių judėjimą kartu su savo šeimos nariais, tarp jų, be kita ko, jų tiesioginiais palikuoniais, kurie yra *trečiųjų valstybių piliečiai*.

c) Tarpinė išvada

66. Jei vaikas neturi Bulgarijos pilietybės, jis negali remtis iš Direktyvos 2004/38 4 straipsnio 3 dalies ir SESV 20 bei 21 straipsnių kylančiomis teisėmis. Pagal pastarąsias nuostatas jis taip pat neturi teisės reikalauti suteikti Bulgarijos pilietybę.

67. Vis dėlto tokiu atveju Bulgarijos valdžios institucijų atsisakymas Bulgarijoje išduoti gimimo liudijimą, kuriame, kaip ir Ispanijos valdžios institucijų išduotame gimimo liudijime, pareiškėja pagrindinėje byloje ir jos sutuoktinė būtų nurodytos kaip vaiko tėvai, sudaro kliūtį pareiškėjai pagrindinėje byloje pasinaudoti pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį suteikiama teise.

2. Dėl kliūčių įgyvendinti pareiškėjos pagrindinėje byloje teisę į laisvą judėjimą pateisinimo

68. Pagal suformuotą jurisprudenciją asmenų judėjimo laisvės kliūtis gali būti pateisinama, tik jei ji grindžiama objektyviais pagrindais ir yra proporcinga nacionaline teise siekiamam tikslui²⁸.

²⁵ Šiuo klausimu žr. šios išvados 34 punktą.

²⁶ Šiuo klausimu žr. šios išvados 102 ir paskesnius punktus.

²⁷ Žr. šios išvados 50 punktą.

²⁸ 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Sayn-Wittgenstein* (C-208/09, EU:C:2010:806, 81 punktas); 2016 m. birželio 2 d. Sprendimas *Bogendorff von Wolffersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 48 punktas) ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimas *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 41 punktas).

69. Šioje byloje nagrinėjama atveju Bulgarijos valdžios institucijos nurodo, kad susituokusios tos pačios lyties poros įrašymas į gimimo liudijimą kaip vaiko tėvų pažeistų Bulgarijos Respublikos nacionalinį savitumą, kaip jis suprantamas pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį. Taigi pirmiausia reikia išnagrinėti, ar Bulgarijos Respublika šiomis aplinkybėmis gali remtis tuo, kad gali būti pažeistas jos nacionalinis savitumas, kaip jis suprantamas pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį (a dalis). Jei atsakymas į šį klausimą būtų teigiamas, tada reikėtų išnagrinėti tokio rėmimosi teisines pasekmes, be kita ko, Teisingumo Teismo atliekamos teisminės kontrolės intensyvumui (b dalis) ir galiausiai išnagrinėti šioje byloje susiklosčiusį atvejį (c dalis).

a) Dėl „nacionalinio savitumo“ sąvokos, kaip ji suprantama pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį

70. Pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį Sąjunga gerbia valstybių narių nacionalinį savitumą, neatsiejama nuo pagrindinių politinių bei konstitucinių jų struktūrų. Šis apsiribojimas pagrindinėmis politinėmis ir konstitucinėmis struktūromis rodo, kad ESS 4 straipsnio 2 dalyje daroma ne paprasta nuoroda į valstybių narių konstitucinės teisės sampratą, o nustatoma savarankiška Sąjungos teisės sąvoka, kurią priklauso aiškinti Teisingumo Teismui. Vis dėlto tikslus tokios sąvokos turinys valstybėse narėse gali skirtis, tad dėl savo pobūdžio turėtų būti nustatomas atsižvelgiant į valstybių narių nacionalinio savitumo sampratą.

71. Šiuo klausimu Sąjungos pareiga gerbti valstybių narių nacionalinį savitumą iš tiesų gali būti suprantama kaip pareiga gerbti sampratų įvairovę, taigi ir kiekvienai valstybei narei būdingus skirtumus²⁹. Nacionalinis savitumas užtikrina Sąjungos šūkį, pirmą kartą įtvirtintą Sutarties dėl Konstitucijos Europai projekto (toliau – Konstitucinė sutartis)³⁰ I-8 straipsnyje, t. y. „Suvienijusi įvairovę“.

72. Dėl šios priežasties nacionalinio savitumo sąvoka Sąjungos lygmeniu negali būti aiškinama abstrakčiai.

73. Iš tiesų ESS 4 straipsnio 2 dalies aiškinimo atspirties taškas yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo ir atitinkamos valstybės narės pateikta informacija³¹, o pastaroji šiuo klausimu turi didelę diskreciją³². Vis dėlto ji riboja tos pačios nuostatos 3 dalyje nustatyta lojalaus bendradarbiavimo pareigą³³. Be to, pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį gali būti saugoma tik tokia nacionalinio savitumo samprata, kuri atitinka pagrindines Sąjungos vertybes, įtvirtintas, be kita ko, ESS 2 straipsnyje³⁴.

74. Šioje byloje nagrinėjama atveju, kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, Bulgarijos nacionalinis savitumas pažeidžiamas todėl, kad prašomas gimimo liudijimas neatitinka Bulgarijos Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos tradicinės šeimos sampratos,

²⁹ Šiuo klausimu žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Sayn-Wittgenstein* (C-208/09, EU:C:2010:806, 91 ir 92 punktai) ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimą *Bogendorff von Wolffersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 73 punktas).

³⁰ OL C 310, 2004, p. 1.

³¹ Žr. 2014 m. liepos 17 d. Sprendimą *Torresi* (C-58/13 ir C-59/13, EU:C:2014:2088, 58 punktas).

³² Dėl viešosios tvarkos sąvokos žr. 1974 m. gruodžio 4 d. Sprendimą *van Duyn* (41/74, EU:C:1974:133, 18 punktas); 2004 m. spalio 14 d. Sprendimą *Omega* (C-36/02, EU:C:2004:614, 31 punktas); 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Sayn-Wittgenstein* (C-208/09, EU:C:2010:806, 87 punktas) ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimą *Bogendorff von Wolffersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 68 punktas).

³³ Šiuo klausimu žr. generalinio advokato M. Wathelet išvadą byloje *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:2, 40 punktas).

³⁴ Šiuo klausimu žr. generalinio advokato P. Cruz Villalón išvadą byloje *Gauweiler ir kt.* (C-62/14, EU:C:2015:7, 61 punktas) ir 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Sayn-Wittgenstein* (C-208/09, EU:C:2010:806, 89 punktas).

o teisiniu požiūriu ši nuostata yra šeimos ir paveldėjimo teisės, taip pat vienos iš pagrindinių Bulgarijos visuomenės vertybių pagrindas. Tokia samprata neišvengiamai reiškia, kad vaikas gali turėti tik vieną motiną (ir tik vieną tėvą).

75. Šiuo metu Sąjungoje nėra bendrai sutariama dėl galimybės naudotis pagrindiniais šeimos teisės institutais būtinųjų sąlygų. Šios srities dalyką – šeimos ryšius – apibrėžia būtent nacionalinės taisyklės, kuriomis reglamentuojama santuoka (arba santuokos nutraukimas) ir vaiko kilmė (arba netgi reprodukcija). Pavyzdžiui, kalbant apie santuokos nutraukimą, rengiant reglamentą dėl šiam institutui taikytinos teisės buvo nustatyta neįveikiamų sampratų skirtumų, todėl Komisijos teisėkūros iniciatyva patyrė nesėkmę ir todėl šioje srityje įgyvendintas sustiprintas bendradarbiavimas³⁵. Kalbant apie santuoką, šiuo metu šis institutas tos pačios lyties asmenims prieinamas tik trylikoje iš 27 Sąjungos valstybių narių³⁶. Be to, tik dalis iš šių trylikos valstybių narių numato „automatinę“ vaiko biologinės motinos sutuoktinės motinystę³⁷. Dėl tokių skirtumų Reglamente 2016/1191, kuriuo supaprastinami tam tikrų viešųjų dokumentų, kuriais patvirtinamas, be kita ko, gimimas, santuoka, santuokos nutraukimas ir vaiko kilmė, pateikimo reikalavimai, keletą kartų pakartojama, kad juo nekeičiama nei materialinė teisė šioje srityje, nei su tokiais dokumentais siejamų teisinių pasekmių pripažinimo įpareigojimai³⁸.

76. Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas jau yra netiesiogiai pripažinęs, kad santuoką reglamentuojančios taisyklės priskiriamos nacionaliniam savitumui, kaip tai suprantama pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį³⁹.

77. Taip yra todėl, kad šeimos teisė yra ypač jautri teisės sritis, kuriai būdinga sampratų ir vertybių įvairovė valstybėse narėse ir jų visuomenėje. Šeimos teisė, nesvarbu, ar ji būtų grindžiama tradicinėmis, ar „šiuolaikiškesnėmis“ vertybėmis, parodo, kaip valstybė save išivaizduoja politinėje ir socialinėje srityje. Ji gali būti grindžiama religiniais įsitikinimais arba rodyti, kad atitinkama valstybė atsisako šių įsitikinimų. Vis dėlto šiuo požiūriu šeimos teisė bet kuriuo atveju išreiškia nuo pagrindinių politinių ir konstitucinių struktūrų neatsiejamą nacionalinį savitumą.

78. Be to, šeimos ryšius apibrėžiančios taisyklės turi ypatingą reikšmę valstybės bendruomenės funkcionavimui apskritai⁴⁰. Asmens kilmė, jei valstybė šiuo klausimu taiko *ius sanguinis*, lemia jo pilietybę, taigi ir šio asmens priklausymą konkrečiai valstybei.

79. Taigi teisinis apibrėžimas, kas yra šeima ar vienas iš jos narių, susijęs su pagrindinėmis visuomenės struktūromis. Vadinas, šis apibrėžimas gali būti priskiriamas valstybės narės nacionaliniam savitumui, kaip jis suprantamas pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį.

³⁵ Žr. 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje (OL L 343, 2010, p. 10), 5 konstatuojamąją dalį.

³⁶ T. y. Airijoje, Austrijos Respublikoje, Belgijos Karalystėje, Danijos Karalystėje, Ispanijos Karalystėje, Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje, Maltos Respublikoje, Nyderlandų Karalystėje, Portugalijos Respublikoje, Prancūzijos Respublikoje, Suomijos Respublikoje, Švedijos Karalystėje ir Vokietijos Federacinėje Respublikoje.

³⁷ Mano žiniomis, tai yra Austrijos Respublika, Belgijos Karalystė, Danijos Karalystė, Ispanijos Karalystė, Nyderlandų Karalystė, Suomijos Respublika ir Švedijos Karalystė. Vis dėlto daugumoje šių valstybių tokia galimybė pripažįstama tik pagalbinio apvaisinimo atveju, jei biologinės motinos sutuoktinė dėl to sutiko.

³⁸ Žr., be kita ko, šio reglamento 7 ir 18 konstatuojamąsias dalis ir 2 straipsnio 4 dalį.

³⁹ 2018 m. birželio 5 d. Sprendimas *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 42 ir 43 punktai).

⁴⁰ *Bundesverfassungsgericht* (Federalinis Konstitucinis Teismas, Vokietija) Sprendime *Lissabon* konstatavo, kad šeimos teisė yra viena jautriausių sričių, susijusių su konstitucinės valstybės demokratinio apsisprendimo galimybe, todėl Europos Sąjungos veiksmai turi būti apriboti tuo, kas yra griežtai būtina tarpvalstybinėms situacijoms koordinuoti (žr. 2009 m. birželio 30 d. Sprendimą *Lissabon* (DE:BVerfG:2009:es20090630.2bve000208, 251 ir 252 punktai)).

b) Dėl rėmimosi nacionaliniu savitumu, kaip jis suprantamas pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį, teisinių pasekmių

80. Nustačius, kad šeimos ryšių apibrėžimas gali būti valstybių narių nacionalinio savitumo dalis, reikia išnagrinėti, kokių pasekmių iš to kyla galimybei pateisinti valstybės narės valdžios institucijų atsisakymą pripažinti kitos valstybės narės nustatytą šeimos ryšių apibrėžimą. Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo antruoju prejudiciniu klausimu siekia sužinoti, be kita ko, ar siekiant remtis nacionaliniu savitumu, kaip tai suprantama pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį, reikia jį palyginti su kitais iš Sąjungos teisės kylančiais interesais, visų pirma Chartijoje užtikrinamomis pagrindinėmis teisėmis.

81. Tam, kad būtų galima atsakyti į šį klausimą, pirmiausia reikia išanalizuoti, koks yra nacionalinio savitumo apsaugos sąlygos pobūdis ir funkcija (1 punktą), tada iš to padaryti išvadas, susijusias su rėmimosi nacionaliniu savitumu teisinėmis pasekmėmis (2 punktą).

1) Dėl nacionalinio savitumo apsaugos sąlygos pobūdžio ir funkcijos

82. Priešingai, nei iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti iš šiuo metu šioje srityje suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos⁴¹, ESS 4 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas nacionalinis savitumas nėra tik vienas iš teisėtų tikslų, į kuriuos gali būti atsižvelgta nagrinėjant galimą teisės laisvai judėti ribojimo pateisinimą.

83. Iš tiesų aiškinant šią nuostatą atsižvelgiant į ESS 4 straipsnį ir kitas ESS I antraštinės dalies nuostatas matyti, kad ši sąvoka taip pat turi vertikalųjį aspektą, t. y. kad Sutartyse ji svarbi atibojant Sąjungos ir valstybių narių kompetenciją.

84. Šiuo klausimu reikia priminti, kad vienas iš svarbiausių Lisabonos sutarties tikslų buvo aiškiau atriboti Sąjungos ir valstybių narių kompetenciją. Tokiomis aplinkybėmis Konstitucinėje sutartyje nuo nacionalinio savitumo apsaugos sąlygos buvo pereita prie principo, susijusio su kompetencijos padalijimu. Tai buvo akivaizdu jau iš Konstitucinės sutarties I-5 straipsnio, pavadinto „Sąjungos ir valstybių narių santykiai“, kuriuo remtasi rengiant dabartinį ESS 4 straipsnį. Dėl palyginimo galima nurodyti, kad nuostata, susijusi su nacionaliniu savitumu, įtvirtinta Maastrichto sutartimi, iš pradžių buvo ESS F straipsnio 1 dalyje⁴², o vėliau – ESS 6 straipsnio 3 dalyje, susijusioje su Sąjungos vertybėmis ir principais⁴³.

85. Tokį aiškinimą patvirtina kitos dvi dabartinio ESS 4 straipsnio dalys: greta sąlygos dėl lojalaus bendradarbiavimo principo, jau susietos su nacionalinio savitumo saugojimu Konstitucinės sutarties I-5 straipsnio 2 dalyje, dabar dar yra ESS 4 straipsnio 1 dalis. Joje įtvirtintas priskyrimo principas, taip aiškiai nustatant šios nuostatos ryšį su kompetencijos padalijimu Sąjungai ir jos valstybėms narėms. Be to, ESS 4 straipsnio 2 dalyje, kurioje kaip pavyzdžiai (kaip ir Konstitucinėje sutartyje esančiame jo atitikmenyje) nurodomos įvairios sritys, kurios gali būti priskiriamos nacionaliniam savitumui, pavyzdžiui, nacionalinis saugumas, dabar papildomai patikslinta, kad „kiekviena valstybė narė išimtinai išlieka atsakinga“ už šią sritį.

⁴¹ Žr., be kita ko, 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Sayn-Wittgenstein* (C-208/09, EU:C:2010:806, 83 ir 84 punktai); 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimą *Runevič-Vardyn ir Wardyn* (C-391/09, EU:C:2011:291, 86 ir 87 punktai); 2013 m. balandžio 16 d. Sprendimą *Las* (C-202/11, EU:C:2013:239, 26 ir 27 punktai); 2016 m. birželio 2 d. Sprendimą *Bogendorff von Wolfersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 65 punktas) ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimą *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 43 ir paskesni punktai).

⁴² Žr. suvestinę redakciją (OL C 224, 1992, p. 1).

⁴³ Žr. Nicos sutarties suvestinę redakciją (OL C 325, 2002, p. 1).

86. Tokia raida rodo, kad nacionalinis savitumas, apie kurį kalbama ESS 4 straipsnio 2 dalyje, buvo skirtas apriboti Sąjungos teisės poveikiui tose srityse, kurios buvo laikomos esminėmis valstybės narėms, o ne tik laikomas Sąjungos vertybe, kurią reikia įvertinti atsižvelgiant į kitus vienodai svarbius interesus.

87. Tai atitinka nacionalinio savitumo tikslą išlaikyti, kiek tai susiję su pagrindinėmis politinėmis ir konstitucinėmis struktūromis, kiekvienai valstybei narei būdingus požyrius⁴⁴.

88. Be to, tik tokia nacionalinio savitumo išsaugojimo sąlygos funkcija gali paaiškinti, kodėl ESS 4 straipsnio 2 dalies nuostata buvo apribota, palyginti su ankstesne Maastrichto sutarties nuostata⁴⁵, susiaurinant nacionalinio savitumo taikymo sritį ir įtraukiant į ją tik pagrindines politines ir konstitucines struktūras. Jei nacionalinis savitumas būtų tik vienas iš daugelio interesų, kuriuo būtų galima remtis siekiant pateisinti nukrypimą nuo Sąjungos teisės, toks ribojimas neturėtų jokios prasmės ir, be to, prieštarautų Teisingumo Teismo jurisprudencijai. Pagal suformuotą jurisprudenciją, siekiant pateisinti iš Sąjungos teisės kylančių teisių apribojimą, paprastai gali būti remiamasi *bet koku* teisėto interesu, o ne vien nuo valstybių narių pagrindinių politinių ir konstitucinių struktūrų neatsiejamu interesu⁴⁶.

2) Dėl Teisingumo Teismo atliekamos kontrolės intensyvumo

89. Iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos galima daryti išvadą, kad nacionalinių priemonių, kuriomis ribojamos pagrindinės laisvės, kontrolės intensyvumas paprastai priklauso nuo to, kiek atitinkama sritis yra suderinta. Jeigu tam tikra sritis (dar) nėra suderinta Sąjungos lygmeniu arba jei ji priklauso valstybių narių kompetencijai, Teisingumo Teismas suteikia valstybės narėms plačią diskreciją⁴⁷.

90. Taigi, jei pareiga gerbti nacionalinį savitumą, kaip tai suprantama pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį, siekiama išlaikyti kiekvienos valstybės narės pagrindines politines ir konstitucines struktūras ir taip nubrėžiamos Sąjungos integracinių veiksmų ribos, tai reiškia, kad Teisingumo Teismas gali vykdyti tik ribotą valstybės narės priemonių, kurių ji ėmėsi savo nacionaliniam savitumui apsaugoti, kontrolę. Kita vertus, dėl tokių priemonių proporcingumo kontrolės nacionalinis savitumas tiesiog susiaurėtų iki teisėto tikslo⁴⁸.

91. Būtent tai paaiškina, kodėl visi Teisingumo Teisme vykusio proceso dalyviai, išskyrus Ispanijos vyriausybę ir pareiškėją pagrindinėje byloje, tvirtino, kad siekiant taikyti Bulgarijos šeimos ir paveldėjimo teisę Bulgarijos Respublika neprivalo pripažinti vaiko kilmės, kuri buvo nustatyta Ispanijos išduotame gimimo liudijime, nes vaiko kilmės nustatymas, kaip jis suprantamas pagal šeimos teisę, priklauso tik valstybių narių kompetencijai. Taigi minėti dalyviai bent implicitiškai manė, kad motyvai, susiję su pareiškėjos pagrindinėje byloje ir jos dukters teise į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą pagal Chartijos 7 straipsnį arba jos 24 straipsnio 2 dalyje įtvirtintais vaiko interesais, negali leisti suabejoti šia kompetencija.

⁴⁴ Šiuo klausimu žr. šios išvados 71 punktą.

⁴⁵ Joje buvo numatyta tik tiek, kad „Sąjunga gerbia savo valstybių narių nacionalinį savitumą“.

⁴⁶ Žr. 1979 m. vasario 20 d. Sprendimą *Rewe-Zentral* (120/78, EU:C:1979:42, 14 punktas); 2004 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Komisija / Vokietija* (C-463/01, EU:C:2004:797, 75 punktas) ir 2019 m. spalio 10 d. Sprendimą *Krah* (C-703/17, EU:C:2019:850, 55 punktas).

⁴⁷ Pavyzdžiui, žr. 1997 m. gruodžio 9 d. Sprendimą *Komisija / Prancūzija* (C-265/95, EU:C:1997:595, 33 ir 34 punktai); 2008 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *Komisija / Vokietija* (C-141/07, EU:C:2008:492, 46 punktas) ir 2009 m. rugsėjo 8 d. Sprendimą *Liga Portuguesa de Futebol Profissional ir Bwin International* (C-42/07, EU:C:2009:519, 69 punktas).

⁴⁸ Šiuo klausimu žr., be kita ko, šios išvados 86 ir 88 punktus.

92. Vis dėlto tokia ribota kontrolė gali būti taikoma ne bet kokiai nacionalinio savitumo išraiškai, o tik esminei aptariamo nacionalinio savitumo išraiškai, kad taikant ESS 4 straipsnio 2 dalį nebūtų pažeistas Sąjungos teisės viršenybės principas⁴⁹.

93. Iki šiol bylose, kuriose kilo nacionalinio savitumo apsaugos klausimas, nebuvo nagrinėta sampratos, kurią atitinkama valstybė narė siekė apsaugoti remdamasis savo nacionaliniu savitumu, esminė išraiška. Tose bylose daugiausia buvo nagrinėjami Sąjungos piliečių judėjimo laisvės apribojimai, kuriuos lėmė atsisakymas pripažinti kitoje valstybėje narėje jiems suteiktą pavardę. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas konstatavo, kad aristokratijos panaikinimas, oficialios nacionalinės kalbos apsauga arba respublikinė valstybės valdymo forma, atitinkamai nurodyti kaip tokio atsisakymo pateisinimas, galėjo būti priskiriami nacionaliniam savitumui, kaip jis suprantamas pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį⁵⁰. Vis dėlto reikia pabrėžti, kad pareiga perrašyti arba pripažinti pavardę bendrai nesusijusi su šių tikslų esme. Būtent dėl šios priežasties Teisingumo Teismas atitinkamos valstybės narės nurodytą pateisinimą analizavo atsižvelgdamas į teisėtą tikslą, kuriuo toks apribojimas galėjo būti pateisintas⁵¹.

94. Siekiant iliustruoti šį skirtumą, reikia pažymėti, kad pareiga pripažinti titulą arba nuorodą į aristokratišką kilmę kaip pavardės sudedamąją dalį, nagrinėta byloje *Sayn-Wittgenstein ir Bogendorff von Wolfersdorff*, neleidžia suabejoti aristokratijos panaikinimu ar tuo, kad valstybės valdymo forma yra respublikinė, jei iš to nekyla jokia privilegija. Be to, byloje *Coman* Teisingumo Teismas nusprendė, kad pareiga pripažinti tos pačios lyties asmenų kitoje valstybėje narėje pagal jos teisę sudarytą santuoką, kalbant tik apie išvestinės teisės gyventi šalyje trečiosios šalies piliečiui suteikimą, nepažeidžia nacionalinėje teisėje apibrėžto santuokos instituto, kuris priklauso tik valstybių narių kompetencijai. Taip yra todėl, kad tokios santuokos pripažinimas vien siekiant suteikti teisę gyventi šalyje neapima pareigos minėtai valstybei narei savo nacionalinės teisės aktuose numatyti tos pačios lyties asmenų santuokos institutą. Taigi tokia pareiga pripažinti, kalbant tik apie Sąjungos piliečio iš Sąjungos teisės kildinamų teisių įgyvendinimą, nepažeidžia atitinkamos valstybės narės nacionalinio savitumo⁵².

95. Kitaip yra tuo atveju, jei aktas, kurio prašoma remiantis Sąjungos teise, faktiškai gali pakeisti nacionalinį institutą arba sampratą; taip kėsinamasi į išimtinę valstybių narių kompetenciją konkrečioje srityje. Taip, be kita ko, gali būti tuo atveju, kai kalbama apie taisykles, kurios sudaro pačią sampratą, kurią valstybė narė, remdamasi savo nacionaliniu savitumu, siekia apginti.

96. Kalbant apie tokią esminę nacionalinio savitumo išraišką, būtina riboti kontrolės intensyvumą, kad būtų išlaikytos Sąjungos teisės srityje valstybėms narėms paliktos materialinės kompetencijos sritys⁵³.

97. Ši byla puikiai parodo tokią būtinybę.

98. Vadinasi, kadangi Sąjunga šioje srityje neturi jokios kompetencijos, nacionalinei šeimos teisei iš esmės netaikoma Chartija grindžiama kontrolė, turint omenyje tai, kad šioje srityje valstybės narės neįgyvendina Sąjungos teisės, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį.

⁴⁹ Žr., be kita ko, 1970 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Internationale Handelsgesellschaft* (11/70, EU:C:1970:114, 3 punktas).

⁵⁰ Žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Sayn-Wittgenstein* (C-208/09, EU:C:2010:806, 83, 88 ir 92 punktai); 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimą *Runevič-Vardyn ir Wardyn* (C-391/09, EU:C:2011:291, 86 ir 87 punktai) ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimą *Bogendorff von Wolfersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 73 punktas).

⁵¹ Šiuo klausimu žr. šios išvados 82 punktą ir 41 išnašoje nurodytą jurisprudenciją.

⁵² 2018 m. birželio 5 d. Sprendimas *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 45 ir 46 punktai).

⁵³ Šiuo klausimu žr. generalinio advokato M. Poiarės Maduro išvadą byloje *Rottmann* (C-135/08, EU:C:2009:588, 24 ir 25 punktai).

Kadangi ši sritis yra labai jautri ir turi esminę reikšmę, ji gali būti priskiriama nacionaliniam savitumui, kaip jis suprantamas pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį, o tai reiškia, kad Sąjungos teisė gerbia vertybių ir sampratų skirtumus⁵⁴.

99. Vis dėlto, jeigu šeimos santykiui būdingas tarpvalstybinis elementas, kiekviena nacionalinė nuostata šeimos teisės srityje gali būti SESV 21 straipsnio 1 dalies ribojimas vien todėl, kad ji skiriasi nuo kitos valstybės narės reglamentavimo⁵⁵. Jei nagrinėdamas tokio ribojimo pateisinimą Teisingumo Teismas kiekvieną kartą atliktų išsamią nacionalinės teisės aktų kontrolę atsižvelgdamas į Chartiją ir, be kita ko, jos nuostatas, susijusias su šeimos santykiais (t. y. 7 ir 24 straipsnius), visa nacionalinė šeimos teisė, įskaitant pagrindinę skirtumą, kuriuos Sąjunga gerbia pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį, išraišką, turėtų atitikti vienodą šeimos politikos sampratą, kurią Teisingumo Teismas nustatytų aiškindamas minėtas nuostatas.

100. Toks aiškinimas taip pat prieštarautų Chartijos 51 straipsnio 2 daliai, pagal kurią ji neišplečia Sąjungos teisės taikymo už Sąjungos kompetencijos ribų.

c) Taikymas šioje byloje nagrinėjamam atvejui

101. Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad kai kalbama apie valstybės narės nacionalinio savitumo, kaip jis suprantamas pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį, esminę išraišką, Teisingumo Teismas turi tikrinti tik rėmimosi šiuo principu, visų pirma pagal ESS 2 straipsnyje įtvirtintoms vertybėms, ribas⁵⁶. Taigi reikia išnagrinėti, ar taip yra šioje byloje nagrinėjamu atveju.

1) Dėl poveikio pagrindinei nacionalinio savitumo, kaip jis suprantamas pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį, išraiškai

102. Reikia priminti, kad pareiškėjos pagrindinėje byloje teisė laisvai judėti ribojama dėl Ispanijoje atsiradusių jos šeimos ryšių nepripažinimo⁵⁷.

i) Dėl vaiko kilmės pripažinimo siekiant išduoti gimimo liudijimą

103. Šiuo klausimu, viena vertus, kalbant apie tokio gimimo liudijimo, kokio prašoma šioje byloje nagrinėjamu atveju, t. y. kuriame pareiškėja pagrindinėje byloje ir jos sutuoktinė būtų nurodytos kaip vaiko motinos, išdavimą, reikia konstatuoti, kad pareiškėjos pagrindinėje byloje įrašymas į tokį liudijimą kaip motinos neišvengiamai reikštų, kad būtina pripažinti teisines santuokos pasekmes siekiant nustatyti vaiko kilmę. Atsižvelgiant į šioje dalyje nagrinėjamą prielaidą, t. y. kad pareiškėja pagrindinėje byloje nėra biologinė vaiko motina⁵⁸, jos motinystę lemia jos, kaip vaiko biologinės motinos sutuoktinės, statusas. Be to, jos įrašymas į gimimo liudijimą šalia biologinės motinos bent faktiškai suteiktų jai motinos statusą pagal Bulgarijos šeimos teisę⁵⁹.

⁵⁴ Žr. šios išvados 70 ir 79 punktus.

⁵⁵ Jei, kaip jau buvo priminta šioje išvadoje, šeimos gyvenimas tęsiamas arba pradedamas priimančiojoje valstybėje narėje, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją dėl Sąjungos piliečių teisės laisvai judėti atitinkamos šeimos nariai turi galėti tęsti šį šeimos gyvenimą grįžę į savo kilmės valstybę narę. Žr. 1992 m. liepos 7 d. Sprendimą *Singh* (C-370/90, EU:C:1992:296, 21 ir 23 punktai); 2017 m. lapkričio 14 d. Sprendimą *Lounes* (C-165/16, EU:C:2017:862, 52 punktas) ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimą *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 32 punktas).

⁵⁶ Žr. šios išvados 73 punktą.

⁵⁷ Žr. šios išvados 62–64 ir 67 punktus.

⁵⁸ Žr. šios išvados 37 ir 55 punktus.

⁵⁹ Taip pat žr. šios išvados 57 punktą.

104. Taigi dėl įpareigojimo patenkinti prašymą remiantis Sąjungos teise Bulgarijos Respublikai atsirastų įpareigojimai šeimos teisės srityje, t. y. srityje, kuri gali būti priskiriama valstybių narių nacionaliniam savitumui, o ne tik Sąjungos teisės reglamentuojamoje srityje (t. y. Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės gyventi šalyje), kaip buvo byloje *Coman* nagrinėtu atveju. Kaip per teismo posėdį iš esmės pažymėjo Lenkijos vyriausybė, gimimo liudijimo neįmanoma išduoti vien tam, kad būtų galima naudotis teise į laisvą judėjimą, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę⁶⁰. Būtent gimimo liudijimas pagal savo pobūdį atspindi vaiko kilmę, kaip tai suprantama pagal šeimos teisę.

105. Taisyklės dėl vaiko kilmės nustatymo, apibrėžia šeimos ryšius, kurie yra šeimos teisės dalykas. Jos susijusios su sampratos, kurią Bulgarijos Respublika siekia apginti remdamasi savo nacionaliniu savitumu, esme⁶¹. Iš tiesų, kaip buvo nurodyta šios išvados 78 punkte, apibrėžimas, kas yra šeima ir jos nariai, turi esminę reikšmę valstybės bendruomenei. Taigi įpareigojimas perrašyti Ispanijoje išduotą gimimo liudijimą reikštų išankstinį nusistatymą dėl to, kam Bulgarijos Respublika turi suteikti pilietybę.

106. Reglamento 2016/1191 2 straipsnio 4 dalyje aiškiai matyti Sąjungos teisės aktų leidėjo valia nenustatyti įpareigojimo pripažinti, be kita ko, vaiko kilmę, nustatytą kitos valstybės narės išduotame viešajame dokumente. Tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad pareiga pripažinti vaiko kilmę siekiant išduoti gimimo liudijimą turi poveikį esminei Bulgarijos Respublikos nacionalinio savitumo išraiškai, kaip tai buvo apibūdinta šioje išvadoje⁶².

107. Aišku, būtų galima gana pagrįstai teigti, kad kitų šeimos gyvenimo formų pripažinimas neturėtų jokio neigiamo poveikio „tradicinės“ šeimos sampratai, kurią siekia apginti Bulgarijos Respublika, ir netgi priešingai – ji liktų visiškai nepaveikta. Vis dėlto svarbu tai, kad čia kalbama apie norminį vertinimą, kuris, atsižvelgiant į kompetencijos padalijimo sistemą, priklauso valstybėms narėms. Jei Teisingumo Teismui tektų vietoj valstybių narių įvertinti, ar priemonė yra būtina siekiant apsaugoti nacionalinį savitumą, kaip ji yra apibrėžusi atitinkama valstybė narė, pati ši sąvoka netektų prasmės. Mano nuomone, tokia aplinkybė lemia išvadą, kad negali būti kontroliuojama, ar rėmimasis nacionalinio savitumo esme yra proporcingumas (o priemonės būtinumo atsižvelgiant į siekiamą tikslą analizė yra tokios kontrolės etapas).

ii) Dėl vaiko kilmės pripažinimo siekiant naudotis iš Sąjungos antrinės teisės kylančiomis teisėmis, susijusiomis su laisvu piliečių judėjimu

108. Vis dėlto reikėtų pažymėti, kad nemažai šios išvados 62 punkte apibūdintų pareiškėjos laisvo judėjimo kliūčių būtų galima pašalinti pripažinus Ispanijoje atsiradusius vaiko ir tėvų giminystės ryšius vien siekiant taikyti Sąjungos antrinę teisę dėl laisvo piliečių judėjimo. Pripažinus jos dukterį „tiesiogine palikuone“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 dalies c punktą, o jos sutuoktinę – „sutuoktin[e]“, kaip tai suprantama pagal šios nuostatos a punktą, joms būtų leidžiama apsigyventi Bulgarijos valstybės teritorijoje kartu su pareiškėja pagrindinėje byloje⁶³. Be to, kadangi į šių sąvokų apibrėžimą pagal Direktyvą 2004/38 taip pat turėtų būti atsižvelgiama kalbant apie darbuotojo migranto „šeimos narių“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą Nr. 492/2011 dėl laisvo

⁶⁰ Pareiškėja pagrindinėje byloje, beje, to neprašo, nes ji siekia būtent šių Ispanijoje atsiradusių giminystės ryšių pripažinimo.

⁶¹ Šiuo klausimu žr. šios išvados 74 ir 95 punktus.

⁶² Žr., be kita ko, šios išvados 92 ir 95 punktus.

⁶³ Pagal analogiją žr. 2018 m. birželio 5 d. Sprendimą *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 51 ir 56 punktai).

darbuotojų judėjimo Sąjungoje (OL L 141, 2011, p. 1)⁶⁴, taip būtų užtikrinta, be kita ko, kad, vaikas, kaip ir biologinis vaikas, galės pretenduoti, pavyzdžiui, pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, susijusią su to paties reglamento 7 straipsnio 2 dalimi⁶⁵, į socialines ir mokesťines lengvatas, susijusias su galimu pareiškėjos pagrindinėje byloje statusu kaip darbuotojos migrantės.

109. Vis dėlto, kadangi teisinės pasekmės, kylančios dėl vaiko ir tėvų giminystės ryšių pripažinimo vien siekiant įgyvendinti teises, kylančias iš antrinės teisės akto, kaip antai Direktyvos 2004/38 arba Reglamento Nr. 492/2011, ribojasi su Sąjungos kompetencijai priklausančia sritimi, negalima teigti, kad valstybės narės pareiga užtikrinti šias teises Sąjungos piliečiams, teisėtai sukūrusiems šiuos giminystės ryšius pagal kitos valstybės narės teisę, reiškia kišimąsi į kompetenciją, kurią valstybės narės išlaiko šeimos teisės srityje.

110. Tokiomis aplinkybėmis Ispanijoje atsiradusių vaiko ir tėvų giminystės ryšių pripažinimas vien siekiant taikyti Sąjungos antrinę teisę dėl laisvo asmenų judėjimo, nepažeidžia valstybių narių nacionalinio savitumo⁶⁶.

111. Taigi turėtų būti įvertintas atsisakymo pripažinti Ispanijoje sukurtą šeiminę padėtį ir šiuo tikslu pripažinti pareiškėjos pagrindinėje byloje dukrą jos „tiesiogine palikuone“, o jos sutuoktinę – jos „sutuoktin[e]“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 dalies a ir c punktus, proporcingumas atsižvelgiant į Chartiją⁶⁷.

112. Šiuo klausimu pirmiausia reikėtų priminti, kad remiantis Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) jurisprudencijoje, susijusioje su 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 8 straipsniu, pateikta apibrėžtimi, sąvoka „šeimos gyvenimas“, kaip ji suprantama pagal Chartijos 7 straipsnį, priklauso nuo to, ar praktiškai egzistuoja glaudūs asmeniniai ryšiai⁶⁸. Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad Chartijos 7 straipsnis apima šeimos santykius, susiklosčiusius tarp tos pačios lyties asmenų⁶⁹, ir tai, kaip jie teisiškai kvalifikuojami konkrečioje valstybėje narėje, neturi reikšmės. Be to, kartu aiškinant Chartijos 24 straipsnio 2 ir 3 dalis darytina išvada, kad paprastai dėl vaiko intereso turi būti išlaikyta šeimos vienovė⁷⁰.

113. Šioje byloje nagrinėjamu atveju neginčijama tai, kad abi moterys ne tik teisėtai įgijo savo, kaip tėvų, statusą pagal Ispanijos teisę, bet ir tai, kad jos faktiškai gyvena kaip šeima Ispanijoje su savo dukra. Kaip jau buvo nurodyta šioje išvadoje⁷¹, šiam šeimos gyvenimui būtų pakenkta, jei, be kita ko, pareiškėja pagrindinėje byloje negalėtų gyventi savo kilmės valstybėje narėje kartu su savo šeimos nariais normaliomis sąlygomis⁷². Būtent tokios teisės kyla iš tokių teisės aktų kaip

⁶⁴ Žr. 2016 m. gruodžio 15 d. Sprendimą *Depesme ir kt.* (C-401/15–C-403/15, EU:C:2016:955, 51 punktas).

⁶⁵ 2013 m. birželio 20 d. Sprendimas *Giersch ir kt.* (C-20/12, EU:C:2013:411, 40 punktas); 2016 m. gruodžio 15 d. Sprendimas *Depesme ir kt.* (C-401/15–C-403/15, EU:C:2016:955, 40 punktas) ir 2019 m. liepos 10 d. Sprendimas *Aubriet* (C-410/18, EU:C:2019:582, 38 punktas).

⁶⁶ Pagal analogiją žr. 2018 m. birželio 5 d. Sprendimą *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 45 ir 46 punktai).

⁶⁷ Pagal analogiją žr. 2018 m. birželio 5 d. Sprendimą *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 47 punktas).

⁶⁸ 2001 m. liepos 12 d. EŽTT Sprendimas *K. ir T. prieš Suomiją* (CE:ECHR:2001:0712JUD002570294, 150 punktas).

⁶⁹ 2018 m. birželio 5 d. Sprendimas *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 49 ir 50 punktai).

⁷⁰ Tai patvirtina įvairūs Sąjungos antrinės teisės aktai: pavyzdžiui, žr. 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011, p. 9) 18 konstatuojamąją dalį, kurioje numatyta, kad valstybės narės „vertindamos geriausius vaiko interesus <...> turėtų tinkamai atsižvelgti į šeimos vienovės principą“; taip pat žr. generalinio advokato P. Pikamė išvadą byloje *TQ* (Nelydimo nepilnamečio grąžinimas) (C-441/19, EU:C:2020:515, 65 punktas).

⁷¹ Žr., be kita ko, šios išvados 62 punktą.

⁷² Šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 5 d. Sprendimą *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 48 punktas).

Direktyva 2004/38 ir Reglamentas Nr. 492/2011, pagal kuriuos Sąjungos piliečiui užtikrinama, kad jis galės *gyventi* savo šeimos gyvenimą, kaip tai suprantama pagal Chartijos 7 straipsnį. Teisingumo Teismas šiomis aplinkybėmis jau yra nusprendęs, kad iš Chartijos 7 straipsnio valstybėms narėms taip pat gali kilti „pozityvūs“ įpareigojimai, turint omenyje, kad jos privalo užtikrinti pusiausvyrą, derindamos konkuruojančius atitinkamų asmenų ir visos visuomenės interesus⁷³.

114. Tokiomis aplinkybėmis, kadangi pareiga pripažinti Ispanijoje atsiradusius vaiko ir tėvų giminystės ryšius vien siekiant taikyti Sąjungos antrinę teisę dėl laisvo piliečių judėjimo, nekeičia Bulgarijos šeimos teisėje vyraujančios kilmės ar santuokos sampratos ir nenustato naujos šios teisės sampratos, reikia manyti, kad atsisakymas pripažinti vaiko giminystės ryšius su pareiškėja ir jos sutuoktine šiais tikslais viršytų tai, kas būtina šiems tikslams užtikrinti.

115. Vadinas, reikia daryti išvadą, kad Bulgarijos Respublika negali atsisakyti pripažinti vaiko giminystės ryšių su pareiškėja ir jos sutuoktine vien siekiant taikyti Sąjungos antrinę teisę dėl laisvo piliečių judėjimo, motyvuodama tuo, kad Bulgarijos teisėje nenumatytas nei tos pačios lyties asmenų santuokos institutas, nei vaiko biologinės motinos sutuoktinės motinystė.

2) Dėl ESS 2 straipsnio laikymosi, kiek tai susiję su nustatytos vaiko kilmės nepripažinimu siekiant išduoti gimimo liudijimą

116. Belieka nustatyti, ar atsisakymas pripažinti Ispanijoje atsiradusius vaiko ir tėvų giminystės ryšius tarp, viena vertus, vaiko ir, kita vertus, pareiškėjos pagrindinėje byloje ir jos sutuoktinės, siekiant išduoti gimimo liudijimą nepažeidžia ESS 2 straipsnio. Pagal šią nuostatą Sąjunga grindžiama pagarbos žmogaus orumui, laisvės, demokratijos, lygybės, teisinės valstybės ir pagarbos žmogaus teisėms vertybėmis, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises.

117. ESS 2 straipsnyje įtvirtintų vertybių laikymasis yra būtina stojimo į Sąjungą sąlyga, kurią visada privalo atitikti kiekviena valstybė narė⁷⁴.

118. Vis dėlto nagrinėjimo atsižvelgiant į ESS 2 straipsnį, visų pirma dėl atitikties lygybės principui ir žmogaus teisėms, negalima prilyginti nacionalinės priemonės nagrinėjimui atsižvelgiant į atitinkamas Chartijoje įtvirtintas teises⁷⁵. Chartijoje nenustatytas minimalus suderintas pagrindinių teisių apsaugos valstybėse narėse lygis, kuris būtų visada taikomas valstybėse narėse. Pagal jos 51 straipsnio 2 dalį ši Chartija neišplečia Sąjungos teisės taikymo srities už Sąjungos įgaliojimų ribų. Tokiomis aplinkybėmis atliekant nagrinėjimą pagal ESS 2 straipsnį turi būti tik nagrinėjama, ar paisoma šių principų ir teisių esmės⁷⁶.

119. Vis dėlto, kadangi nagrinėjami nacionalinės teisės aktai praktiškai atitinka EŽTK ar netgi Chartijos reikalavimus, juo labiau reikia manyti, kad taip yra ir kalbant apie iš ESS 2 straipsnio kylančius reikalavimus.

⁷³ 2006 m. birželio 27 d. Sprendimas *Parlamentas / Taryba* (C-540/03, EU:C:2006:429, 54 punktas).

⁷⁴ Šiuo klausimu žr. 2019 m. birželio 24 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija* (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas) (C-619/18, EU:C:2019:531, 42 punktas).

⁷⁵ Šiuo klausimu žr. 2018 m. vasario 27 d. Sprendimą *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, 29 ir 30 punktai) ir 2019 m. birželio 24 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija* (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas) (C-619/18, EU:C:2019:531, 50 punktas).

⁷⁶ Šiuo klausimu žr. 2018 m. liepos 25 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality* (Teismų sistemos trūkumai) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 48 punktas) ir 2019 m. birželio 24 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija* (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas) (C-619/18, EU:C:2019:531, 58 punktas).

120. Šioje byloje nagrinėjama atveju reikia išsiaiškinti, pirma, ar pati samprata, kurią Bulgarija siekia apsaugoti remdamasi savo nacionaliniu savitumu, ir, antra, rezultatas, kuris pasiekiamas ją taikant, atitinka minėtus reikalavimus.

121. Kalbant, pirma, apie tikslą apsaugoti vadinamąją „tradicinę“ šeimą, reikia, be kita ko, išnagrinėti, ar ji atitinka nediskriminavimo principo, kurį Sąjunga užtikrina pagal ESS 2 straipsnį, esmę.

122. Jei šiuo tikslu draudžiama tos pačios lyties asmenų santuoka ir vaiko motina pripažįstama tik viena moteris, tai neabejotinai reiškia skirtingą heteroseksualių ir homoseksualių porų vertinimą. Vis dėlto, kalbant apie santuoką, reikia konstatuoti, kad šiuo metu Sąjungoje nėra bendro sutarimo dėl to, kuo remiantis toks skirtingas vertinimas negali būti pateisinamas. Teisingumo Teismas savo suformuotoje jurisprudencijoje iki šiol yra konstatavęs, kad valstybės narės neprivalo savo nacionalinėje teisėje numatyti tos pačios lyties asmenų santuokos instituto⁷⁷. Antra, kalbant apie tai, kad vaiko biologinės motinos sutuoktinis, priešingai nei jos sutuoktinė, laikomas šio vaiko kitu iš tėvų, reikia pažymėti, jog EŽTT yra nusprendęs, kad tai nereiškia skirtingo vertinimo. Kadangi nėra faktinio pagrindo teisei prezumpcijai, pagal kurią vaikas yra kilęs iš biologinės motinos sutuoktinės⁷⁸, biologinės motinos sutuoktinio situacija negali būti panaši į jos sutuoktinės situaciją⁷⁹. Tokiomis aplinkybėmis negalima teigti, kad santuokos ir vaiko kilmės samprata, kurią Bulgarija siekia išlaikyti remdamasi savo nacionaliniu savitumu, pažeidžia ESS 2 straipsnį.

123. Antra, toks rezultatas, t. y. tai, kad pagal Bulgarijos teisę tarp vaiko ir pareiškėjos pagrindinėje byloje nebūtų jokio giminystės ryšio, turi atitikti iš ESS 2 straipsnio kylančius reikalavimus, susijusius su pagarba žmogaus teisėms. Tai yra, be kita ko, teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, įtvirtinta EŽTK 8 straipsnyje, ir vaiko interesus, kurį Bulgarijos Respublika turi saugoti pagal tą pačią nuostatą⁸⁰ ir pagal 1989 m. lapkričio 20 d. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 3 straipsnio 1 dalį.

124. Pagal EŽTT jurisprudenciją tam, kad būtų paisoma šių teisių esmės, nebūtina teisiškai pripažinti vaiko giminystės ryšio su vienu iš tėvų, kuris nėra vaiko biologinis tėvas ar motina. Nors biologinė kilmė yra laikoma pagrindiniu kiekvieno asmens tapatybės elementu⁸¹, saugomu pagal EŽTK 8 straipsnį, vis dėlto kol kas to paties negalima pasakyti apie užsienyje nustatytą vieno asmens teisinį santykį su kitu⁸².

125. Šiuo klausimu reikėtų pabrėžti, jog EŽTT iki šiol taip pat mano, kad susitariančioji valstybė neprivalo leisti vaiko biologinės motinos homoseksualiai partnerei įsivaikinti šį vaiką⁸³.

⁷⁷ 2016 m. lapkričio 24 d. Sprendimas *Parris* (C-443/15, EU:C:2016:897, 59 punktas) ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimas *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 37 punktas).

⁷⁸ Jeigu, kaip nagrinėjama atveju, nekyla klausimas nei dėl poros, kurioje vienas asmuo yra transseksualas, nei dėl surogatinės motinystės, nei dėl situacijos, kai vaikas yra kilęs iš motinos gametų, bet jį išnešiojo ir pagimdė kita moteris.

⁷⁹ 2013 m. gegužės 7 d. EŽTT Sprendimas *Boeckel ir Gessner-Boeckel prieš Vokietiją* (CE:ECHR:2013:0507DEC000801711, 30 punktas).

⁸⁰ Šiuo klausimu žr. 2014 m. birželio 26 d. EŽTT Sprendimą *Mennesson prieš Prancūziją* (CE:ECHR:2014:0626JUD006519211, 99 punktas).

⁸¹ 2006 m. liepos 13 d. EŽTT Sprendimas *Jäggi prieš Šveicariją* (CE:ECHR:2006:0713JUD005875700, 37 punktas).

⁸² Šiuo klausimu žr. 2014 m. birželio 26 d. EŽTT Sprendimą *Mennesson prieš Prancūziją* (CE:ECHR:2014:0626JUD006519211, 100 punktas) ir 2019 m. balandžio 10 d. konsultacinę išvadą (prašymas NP16-2018-001, 53 punktas).

⁸³ 2012 m. kovo 15 d. EŽTT Sprendimas *Gas ir Dubois prieš Prancūziją* (CE:ECHR:2012:0315JUD002595107, 62 ir 72 punktai).

126. Be to, teisės į šeimos gyvenimo gerbimą esmei būdinga galimybė gyventi kartu tokiomis sąlygomis, kurios apskritai yra panašios į tas, kuriomis gyvena kitos šeimos⁸⁴. Kitaip tariant, siekiant paisyti šios teisės esmės, svarbi yra faktinio šeimos gyvenimo garantija. Praktiškai neturi kilti grėsmė, kad šeimos nariai bus atskirti dėl valstybės priemonės⁸⁵. Vis dėlto, kaip jau buvo nurodyta šioje išvadoje⁸⁶, net jei nepripažįstami vaiko ir tėvų giminystės ryšiai, kaip jie suprantami pagal nacionalinę šeimos teisę, praktiškai užtikrinama, kad pareiškėja pagrindinėje byloje ir jos sutuoktinė galėtų gyventi kartu su savo dukra Bulgarijoje ir kitose Sąjungos valstybėse narėse tokiomis sąlygomis, kurios yra panašios į kitų šeimų gyvenimo sąlygas, turint omenyje, kad jos bet kuriuo atveju turi būti vertinamos kaip šeimos narės pagal, visų pirma, Direktyvą 2004/38 ir Reglamentą Nr. 492/2011.

127. Aukštesni reikalavimai, kurių atitinkamu atveju galėtų kilti iš EŽTT nuomonės, priimtose Prancūzijos *Cour de cassation* (Kasacinis Teismas) prašymu po EŽTT sprendimo *Mennesson prieš Prancūziją*, negali būti laikomi atspindinčiais teisės į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, kaip ji suprantama pagal ESS 2 straipsnį, esmę. Minėtoje nuomonėje, nagrinėdamas vaiko, kuris buvo pradėtas Jungtinėse Amerikos Valstijose pasitelkus surogatinę motinystę, kilmę iš jo „numatytosios“ motinos, kuri nėra biologinė motina, EŽTT nusprendė, kad nors „numatytosios“ motinos kilmės valstybė narė neprivalėjo pripažinti JAV išduotame gimimo liudijime nustatytos vaiko kilmės, vis dėlto ji turėjo pasiūlyti kitą galimybę nustatyti vaiko ir šios motinos giminystės ryšį, pavyzdžiui, įvaikinimą⁸⁷. Vis dėlto EŽTT nepareiškė savo pozicijos dėl tokio sprendimo santykio su šios išvados 125 punkte nurodyta jurisprudencija, pagal kurią susitariančioji valstybė neprivalo leisti vaiko biologinės motinos homoseksualiai partnerei įsivaikinti vaiką.

128. Bet kuriuo atveju, kaip jau buvo priminta šioje išvadoje, ESS 2 straipsnio laikymasis yra būtina stojimo į Sąjungą sąlyga⁸⁸. Tokiomis aplinkybėmis, pirma, kadangi Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos Protokolą Nr. 16 dėl konsultacinės išvados yra ratifikavusios tik dalis Sąjungos valstybių narių ir kadangi šios išvados nėra privalomos⁸⁹, kiekvienas EŽTK pažeidimas negali būti laikomas ESS 2 straipsnio pažeidimu. Antra, kalbant apie valstybėms narėms paliktos kompetencijos sritį, pagrindinių teisių laikymąsi užtikrina EŽTT, o ne Teisingumo Teismas⁹⁰.

129. Taigi Bulgarijos rėmimasis nacionaliniu savitumu, kiek tai susiję su vaiko kilmės nustatymu, be kita ko, siekiant taikyti Bulgarijos šeimos ir paveldėjimo teisę, nepažeidžia ESS 2 straipsnio. Vadinas, šioje byloje nagrinėjamu atveju tai gali būti Sąjungos integracinių veiksmų riba šiuo klausimu, taigi ir kliūtis įpareigoti Bulgarijos Respubliką pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį pripažinti Ispanijoje nustatytą vaiko kilmę, kaip ji suprantama pagal šeimos teisę.

⁸⁴ 2010 m. gruodžio 21 d. EŽTT Sprendimas *Chavdarov prieš Bulgariją* (CE:ECHR:2010:1221JUD000346503, 49 ir 50 punktai) ir 2014 m. birželio 26 d. Sprendimas *Mennesson prieš Prancūziją* (CE:ECHR:2014:0626JUD006519211, 92 ir 94 punktai).

⁸⁵ Šiuo klausimu žr. 2014 m. birželio 26 d. EŽTT Sprendimą *Mennesson prieš Prancūziją* (CE:ECHR:2014:0626JUD006519211, 92 punktas).

⁸⁶ Žr. šios išvados 108–115 punktus.

⁸⁷ 2019 m. balandžio 10 d. konsultacinė išvada (prašymas NP16-2018-001, 53 punktas). Pareiškėja pagrindinėje byloje teigia, kad šis būdas šioje byloje negalimas, nes pagal Bulgarijos tarptautinę privatinę teisę įvaikinimui taikytina teisė siejama su vaiko nuolatine gyvenamąja vieta, šioje byloje nagrinėjamu atveju – Ispanija. Vis dėlto pagal Ispanijos teisę vienai iš moterų, kuri jau yra pripažinta motina, logiškai neleidžiama įsivaikinti vaiko. Tačiau galima kelti klausimą, ar, šeimai grįžus į Bulgariją, įvaikinimui nebūtų taikytina Bulgarijos teisė.

⁸⁸ Žr. šios išvados 117 punktą.

⁸⁹ Žr. EŽTK Protokolo Nr. 16 5 straipsnį, susijusį su konsultacine išvada.

⁹⁰ Šiuo klausimu taip pat žr. šios išvados 100 ir 118 punktus.

130. Toks rezultatas atitinka Sąjungos teisės aktų leidėjo valią, išreikštą Reglamento 2016/1191 nuostatose, t. y. nenumatyti įpareigojimo pripažinti kitoje valstybėje narėje susiklosčiusią materialinę teisinę padėtį siekiant pašalinti Sąjungos piliečių laisvo judėjimo kliūtis, susijusias su asmenų civiline būkle.

131. Nors tai reiškia, kad Teisingumo Teismas netikrina nacionalinės teisės, kuria reglamentuojama vaiko kilmė, atitikties, be kita ko, sąvokai „vaiko interesai“, kaip ji suprantama pagal Chartijos 24 straipsnio 2 dalį, tai niekaip neatleidžia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nuo pareigos patikrinti sprendimo nepripažinti vaiko kilmės proporcingumą pagal jo nacionalinę (konstitucinę) teisę ir prireikus pagal Bulgarijos Respublikos tarptautinius įsipareigojimus. Iš tiesų reikėtų priminti, kad pagal EŽTK 8 straipsnį ir Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos 3 straipsnio 1 dalį Bulgarijos Respublika privalo saugoti vaiko interesus visose jos nacionalinės teisės reglamentuojamose situacijose. Taip pat reikėtų pažymėti, kad šio intereso palyginimas su galimomis kitomis konstitucinio lygio vertybėmis, pavyzdžiui, vadinamosios „tradicinės“ šeimos apsauga, neatsiejamas nuo teisinės valstybės. Kitaip tariant, šioje byloje nagrinėjamu atveju nekyla klausimas, ar atsisakymo pripažinti Ispanijoje nustatytą vaiko kilmę proporcingumo kontrolė turi būti atliekama, ar ne, bet kyla klausimas, kokių lygmeniu – Sąjungos ar nacionaliniu – ši kontrolė turi būti atliekama.

132. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas aiškiai išreiškia savo abejones, susijusias su situacijos, kuri susiklostytų nepripažinus giminystės ryšio su pareiškėja pagrindinėje byloje, atitiktimi EŽTK ir, be kita ko, minėtai EŽTT konsultacinei išvadai byloje *Mennesson prieš Prancūziją*⁹¹. Vadinas, jei jis nuspręstų, kad toks atsisakymas pažeidžia Bulgarijos Respublikai pagal EŽTK tenkančius įpareigojimus, jis turėtų padaryti tai, kas numatyta Bulgarijos teisės sistemoje, kad būtų sukurta iš šios konvencijos kylančius reikalavimus atitinkanti situacija (pavyzdžiui, išaiškinti Bulgarijos teisę atsižvelgiant į EŽTK nuostatas, tiesiogiai taikyti šią konvenciją ar kt.).

3) *Tarpinė išvada*

133. Iš viso to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Bulgarijos rėmimasis nacionaliniu savitumu, kaip jis suprantamas pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį, gali pateisinti atsisakymą pripažinti kilmę, nustatytą Ispanijoje išduotame gimimo liudijime, siekiant išduoti gimimo liudijimą, kuriame būtų nustatyta vaiko kilmė, kaip tai suprantama pagal nacionalinę šeimos teisę. Taigi Bulgarija pagal Sąjungos teisę taip pat neprivalo šiuo pagrindu šiam vaikui suteikti Bulgarijos pilietybės.

134. Vis dėlto rėmimasis nacionaliniu savitumu negali pateisinti atsisakymo pripažinti vaiko ir tėvų giminystės ryšius, nustatytus Ispanijos išduotame gimimo liudijime, siekiant vienintelio tikslo – įgyvendinti teises, kurios pareiškėjai pagrindinėje byloje suteikiamos pagal Sąjungos antrinės teisės aktus, susijusius su laisvu piliečių judėjimu, pavyzdžiui, Direktyvą 2004/38 ir Reglamentą Nr. 492/2011.

⁹¹ 2019 m. balandžio 10 d. EŽTT konsultacinė išvada (prašymas Nr. P16-2018-001).

D. Dėl pirmojo ir antrojo prejudicinių klausimų, darant prielaidą, kad vaikas turi Bulgarijos pilietybę

135. Pirmiausia reikėtų priminti, kad toliau daroma prielaida, kad pareiškėja pagrindinėje byloje yra arba biologinė vaiko motina, arba motina pagal įstatymą ir todėl vaikas yra ne tik Bulgarijos, bet ir Sąjungos pilietis pagal SESV 20 straipsnio 1 dalį. Taigi ši situacija panaši į faktinę situaciją byloje *Rzecznik Praw Obywatelskich* (C-2/21), kuri dabar nagrinėjama Teisingumo Teisme⁹².

1. Dėl vaiko teisių pažeidimo

a) Dėl kliūties buvimo

136. Dėl to, ar Bulgarijos valdžios institucijų atsisakymas išduoti vaikui prašomą gimimo liudijimą kliudo įgyvendinti jo teises, kylančias iš Sąjungos teisės, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad pagal Bulgarijos teisę gimimo liudijimo išdavimas yra Bulgarijos asmens tapatybės dokumento išdavimo sąlyga. Vadinasi, atsisakydamos išduoti gimimo liudijimą, Bulgarijos valdžios institucijos faktiškai atimtų iš vaiko galimybę gauti Bulgarijos asmens tapatybės dokumentą, o ji vis dėlto aiškiai numatyta Direktyvos 2004/38 4 straipsnio 3 dalyje⁹³.

137. Nekyla jokių abejonių, kad veiksmingam vaiko teisės į laisvą judėjimą įgyvendinimui būtų smarkiai pakenkta, jei jis neturėtų jokio galiojančio asmens tapatybės dokumento⁹⁴.

138. Tiesa, per teismo posėdį vykusios diskusijos parodė, kad Bulgarijos valdžios institucijos galėtų išduoti gimimo liudijimą, kuriame kaip motina būtų nurodyta tik pareiškėja pagrindinėje byloje, ir juo remiantis vėliau jos dukteriai galėtų būti išduotas asmens tapatybės dokumentas.

139. Vis dėlto net ir tokiu atveju šio vaiko teisei laisvai judėti galėtų kliudyti vien tai, kad į gimimo liudijimą ir atitinkamu atveju į juo remiantis išduotus kelionės dokumentus kaip jo motina būtų įrašyta tik pareiškėja pagrindinėje byloje. Iš tiesų Ispanijoje išduotame gimimo liudijime kaip vaiko motina taip pat nurodyta pareiškėjos pagrindinėje byloje sutuoktinė, ir neginčijama, kad abi moterys su dukra Ispanijoje faktiškai gyvena šeimos gyvenimą.

140. Nors iš esmės tik valstybės narės yra kompetentingos nustatyti vaiko ir tėvų giminystės santykius, kurie turi būti įrašyti į gimimo liudijimą, vis dėlto, kaip buvo priminta šios išvados 58 punkte, įgyvendindamos šią kompetenciją jos turi laikytis Sąjungos teisės, visų pirma nuostatų, susijusių su kiekvienam Sąjungos piliečiui pripažįstama teise judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje pagal SESV 21 straipsnį.

141. Šiuo klausimu pagal suformuotą jurisprudenciją vaiko, valstybės narės piliečio, gimusio ir teisėtai gyvenančio kitoje valstybėje narėje, situacijai taikoma SESV 21 straipsnio 1 dalis. Tai taikoma net ir tuo atveju, kai šis vaikas niekada nebuvo išvykęs iš valstybės narės, kurioje gimė⁹⁵.

⁹² Žr. šios išvados 4 punktą ir 7 išnašą.

⁹³ Taip pat žr. šios išvados 48 punktą.

⁹⁴ Šiuo klausimu žr. 1997 m. gruodžio 2 d. Sprendimą *Dafeki* (C-336/94, EU:C:1997:579, 19 punktas).

⁹⁵ 2003 m. spalio 2 d. Sprendimas *Garcia Avello* (C-148/02, EU:C:2003:539, 27 punktas); 2008 m. spalio 14 d. Sprendimas *Grunkin ir Paul* (C-353/06, EU:C:2008:559, 17 punktas); 2016 m. rugsėjo 13 d. Sprendimas *Rendón Marín* (C-165/14, EU:C:2016:675, 42 ir 43 punktai) ir 2019 m. spalio 2 d. Sprendimas *Bajratari* (C-93/18, EU:C:2019:809, 26 punktas).

142. Dėl kliudymo pasinaudoti teise į laisvą judėjimą Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad tai, jog skiriasi skirtingų valstybių narių išduotuose dokumentuose, susijusiuose su asmens civiline būkle, nurodyti duomenys, gali sukelti suinteresuotiesiems asmenims didelių administracinio, profesinio ir asmeninio pobūdžio nepatogumų⁹⁶. Tokie skirtumai gali, be kita ko, sukelti abejonių dėl asmens tapatybės ar jo pateiktų duomenų teisingumo⁹⁷. Vadinasi, jie gali sudaryti kliūčių šiam asmeniui laisvai judėti Sąjungos teritorijoje.

143. Šioje byloje nagrinėjamu atveju, pirma, reikia pažymėti, kad gimimo liudijimą reikalaujama pateikti atliekant įvairius administracinius ir profesinius veiksmus. Kalbant apie skirtingus duomenis Bulgarijos išduotame gimimo liudijime (jei jame kaip motina turėtų būti nurodyta tik pareiškėja pagrindinėje byloje) ir Ispanijoje išduotame gimimo liudijime, galėtų kilti klausimų ar net įtarimų dėl melagingų duomenų nurodymo, jei šie dokumentai būtų pateikti, o dėl to vaikui kiltų didelių nepatogumų⁹⁸.

144. Antra, kaip jau buvo nurodyta šioje išvadoje⁹⁹, pagal šią nuostatą valstybių narių piliečiams pripažįstamos teisės apima teisę gyventi įprastą šeimos gyvenimą ir priimančiojoje valstybėje narėje, ir grįžus į savo pilietybės valstybę¹⁰⁰.

145. Vis dėlto dėl atsisakymo išduoti prašomą gimimo liudijimą sutuoktinė Didžiosios Britanijos pilietė galiausiai nebūtų laikoma motina pagal Bulgarijos teisę. Kaip jau buvo nurodyta šios išvados 57 punkte, gimimo liudijimas šiuo tikslu atspindi patvirtintą asmens kilmę, kaip tai suprantama pagal kompetentingų valdžios institucijų šeimos teisę. Dėl to kyla visos šios išvados 62 punkte nurodytos nepalankios pasekmės, ir toks rezultatas taip pat gali atgrasyti vaiką grįžti į savo kilmės valstybę narę.

146. Trečia, iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą neaišku, ar asmens tapatybės dokumente, kuris gali būti išduotas remiantis gimimo liudijimu, būtų pakartoti visi jame esantys duomenys, tarp jų – tėvų asmenvardžiai, ar jame būtų nurodyti tik duomenys, susiję su jo turėtoju, suprantant siaurai. Bet kuriuo atveju, jei šiame dokumente ar kituose lydimuosiuose kelionės dokumentuose, skirtuose nurodyti asmenis, kuriems leidžiama keliauti kartu su atitinkamu vaiku, būtų nurodyta tik viena iš dviejų Ispanijos išduotame gimimo liudijime kaip motina nurodytų moterų, tai taip pat galėtų sudaryti kliūčių naudotis jo teise laisvai judėti. Iš tiesų dėl pirmesniuose šios išvados punktuose nurodytų priežasčių, kaip Komisija iš esmės pažymėjo nagrinėjant šią bylą Teisingumo Teisme, teisė laisvai judėti pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį reiškia, kad vaikas turi galėti keliauti su kiekvienu iš tėvų.

147. Taigi reikia daryti išvadą, kad jei vaikui dėl jo Bulgarijos pilietybės suteikiamas Sąjungos piliečio statusas, jo laisvam judėjimui kliudytų ne tik Bulgarijos valdžios institucijų atsisakymas išduoti jam Bulgarijos asmens tapatybės dokumentą pagal Direktyvos 2004/38 4 straipsnio 3 dalį,

⁹⁶ 2003 m. spalio 2 d. Sprendimas *Garcia Avello* (C-148/02, EU:C:2003:539, 27 punktas); 2008 m. spalio 14 d. Sprendimas *Grunkin ir Paul* (C-353/06, EU:C:2008:559, 23 ir 24 punktai); 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Sayn-Wittgenstein* (C-208/09, EU:C:2010:806, 66 punktas); 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Runevič-Vardyn ir Wardyn* (C-391/09, EU:C:2011:291, 76 punktas) ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimas *Bogendorff von Wolfersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 39 punktas).

⁹⁷ 2008 m. spalio 14 d. Sprendimas *Grunkin ir Paul* (C-353/06, EU:C:2008:559, 26 punktas); 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Sayn-Wittgenstein* (C-208/09, EU:C:2010:806, 68–70 punktai); 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Runevič-Vardyn ir Wardyn* (C-391/09, EU:C:2011:291, 77 punktas) ir 2016 m. birželio 2 d. Sprendimas *Bogendorff von Wolfersdorff* (C-438/14, EU:C:2016:401, 39 punktas).

⁹⁸ Pagal analogiją žr. 2008 m. spalio 14 d. Sprendimą *Grunkin ir Paul* (C-353/06, EU:C:2008:559, 29 punktas).

⁹⁹ Šiuo klausimu žr. šios išvados 59 ir 60 punktus.

¹⁰⁰ 1992 m. liepos 7 d. Sprendimas *Singh* (C-370/90, EU:C:1992:296, 21–23 punktai); 2017 m. lapkričio 14 d. Sprendimas *Lounes* (C-165/16, EU:C:2017:862, 52 punktas) ir 2018 m. birželio 5 d. Sprendimas *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 32 punktas).

bet ir atsisakymas išduoti Bulgarijoje gimimo liudijimą, kuriame, kaip ir Ispanijos valdžios institucijų išduotame gimimo liudijime, pareiškėja pagrindinėje byloje ir jos sutuoktinė būtų nurodytos kaip vaiko motinos.

148. Be to, vaiko galimybė, dėl, pirma, Jungtinės Karalystės valios suteikti jam pilietybę¹⁰¹ ir, antra, derybų dėl būsimų Sąjungos ir Jungtinės Karalystės santykių rezultato gauti asmens tapatybės dokumentą, kuris jam leistų *de facto* laisvai judėti ir apsigyventi Sąjungos teritorijoje su kiekvienu iš tėvų, negali paneigti šios išvados. Tokia galimybė nėra aiški, o ir iš pirmiau nurodytų samprotavimų darytina išvada, kad kliūtį laisvam piliečių judėjimui sudaro vien turėjimas dviejų skirtingo turinio viešųjų dokumentų, kuriais patvirtinamas tas pats įvykis, ir iš to kylantys dideli nepatogumai. Vadinas, „Brexit'o“ teisinės pasekmės, kurias prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas paminėjo trečiajame prejudiciniame klausime, neturi poveikio pagrindinės bylos ginčui išspręsti.

b) Dėl kliūčių vaiko teisių įgyvendinimui pateisinimo

149. Kalbant apie, pirma, atsisakymą pripažinti vaiko kilmę ir taip pat ir iš motinos, Jungtinės Karalystės pilietės, siekiant išduoti gimimo liudijimą Bulgarijoje, iš pirmesnėje šios išvados dalyje išdėstytų samprotavimų¹⁰² darytina išvada, kad rėmimasis nacionaliniu savitumu, kaip jis suprantamas pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį, gali pateisinti tokį atsisakymą.

150. Vis dėlto, antra, kalbant apie atsisakymą pripažinti vaiko kilmę siekiant išduoti asmens tapatybės dokumentą pagal Direktyvos 2004/38 4 straipsnio 3 dalį, neatrodo, kad toks dokumentas, jei jame ar jo lydimajame dokumente pateikti tėvų asmenvardžiai siekiant nurodyti asmenis, turinčius teisę keliauti kartu su atitinkamu vaiku, galėtų sukelti tokias pačias teises pasekmes kaip ir gimimo liudijimas, kuriame yra tokia informacija¹⁰³. Iš tiesų asmens tapatybės dokumentas neatlieka asmens kilmės įrodymo funkcijos. Taigi neatrodo, kad teisės ar pareigos, siejamos su Bulgarijos Respublikos siekiamos apginti šeimos sampratos esmine išraiška, galėtų būti grindžiamos tuo, kad asmuo nepilnametės asmens dokumente yra nurodytas kaip vienas iš jos tėvų (arba lydimajame dokumente, išduotame kelionės tikslais). Taigi abiejų Ispanijos išduotame gimimo liudijime nurodytų tėvų įrašymas į tokį dokumentą negali niekaip pakeisti Bulgarijos teisėje numatytų vaiko kilmės ar giminystės ryšio sampratų. Bulgarijos Respublikai šioje srityje kylančios pareigos susijusios tik su teisių, kurios šiam vaikui kyla iš Sąjungos teisės, visų pirma Direktyvos 2004/38, kurios 4 straipsnio 3 dalyje numatytas įpareigojimas išduoti kiekvienam piliečiui asmens tapatybės dokumentą, užtikrinimu.

151. Tokiomis aplinkybėmis pareiga į tokius dokumentus įrašyti dviejų moterų, Ispanijos išduotame gimimo liudijime nurodytų kaip vaiko motinos, asmenvardžius vien siekiant užtikrinti naudojimąsi vaiko laisve judėti kartu su kiekvienu iš tėvų atskirai nepažeidžia nacionalinio savitumo¹⁰⁴.

152. Be to, atsisakymas išduoti asmens tapatybės dokumentą ar lydimąjį dokumentą, kuriame pareiškėja pagrindinėje byloje ir jos sutuoktinė būtų nurodytos kaip vaiko tėvai, kuriems leidžiama keliauti kartu su vaiku, taip pat negalėtų būti pateisinamas¹⁰⁵.

¹⁰¹ Šiuo klausimu žr. šios išvados 14 išnašą.

¹⁰² Žr., be kita ko, šios išvados 133 punkte padarytą išvadą.

¹⁰³ Žr. šios išvados 57 punktą.

¹⁰⁴ Pagal analogiją žr. 2018 m. birželio 5 d. Sprendimą *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 45 ir 46 punktai).

¹⁰⁵ Šiuo klausimu žr. 2018 m. birželio 5 d. Sprendimą *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 47–50 punktai).

153. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta šios išvados 112 punkte, kiekvienos motinos individualus santykis su dukra yra saugomas pagal Chartijos 7 straipsnį. Vis dėlto puoselėti šiuos santykius būtų daug sunkiau, be kita ko, iš skirtingą pilietybę turinčių dviejų asmenų sudarytai šeimai, gyvenančiai trečiojoje valstybėje, jei vienai iš dviejų šios šeimos narių nebūtų leidžiama keliauti su šiuo vaiku, nes ji šiuo tikslu nėra pripažinta jo motina. Tokiomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į tai, kad įpareigojimas išduoti kelionės dokumentus, kurie leistų vaikui keliauti su kiekvienu iš tėvų, neturi formalaus poveikio vaiko kilmės nustatymo ir santuokos institutui Bulgarijos teisės sistemoje, atrodo, kad atsisakymas išduoti tokius dokumentus viršija tai, kas yra būtina Bulgarijos Respublikos nurodomiems tikslams ginti.

154. Tokie argumentai ir šios išvados 108–115 punktuose išdėstyti argumentai *mutatis mutandis* taikytini visoms teisėms, kylančioms iš Direktyvos 2004/38 ir kitų antrinės teisės aktų, kuriais Sąjungos piliečiams ir jų šeimos nariams dėl naudojimosi teise laisvai judėti suteikiamos teisės. Vadinasi, pareiškėja pagrindinėje byloje ir jos sutuoktinė turi būti laikomos „tiesioginiais giminaičiais“, o vaikas – jų „tiesioginiu palikuonimi“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 dalies c ir d punktus.

155. Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad jei vaikas yra Bulgarijos pilietis, Bulgarijos Respublika negali atsisakyti išduoti pareiškėjos pagrindinėje byloje vaikui asmens tapatybės dokumentą ir būtinus kelionės dokumentus pagal Direktyvos 2004/38 4 straipsnio 3 dalį, kuriuose kaip vaiko tėvai būtų nurodytos pareiškėja pagrindinėje byloje ir jos sutuoktinė, motyvuodama tuo, kad Bulgarijos teisėje nepripažįstamas nei tos pačios lyties asmenų santuokos institutas, nei vaiko biologinės motinos sutuoktinės motinystė. Dėl tų pačių priežasčių Bulgarijos Respublika taip pat negali atsisakyti pripažinti šio vaiko ir šių dviejų moterų giminystės ryšių siekiant taikyti Sąjungos antrinės teisės aktus dėl laisvo piliečių judėjimo.

2. Dėl pareiškėjos pagrindinėje byloje teisių pažeidimo

156. Kaip jau buvo priminta šios išvados dalies pradžioje, pagal dabar nagrinėjamą prielaidą pareiškėja pagrindinėje byloje yra arba biologinė vaiko motina, arba jo motina pagal įstatymą.

157. Šiuo klausimu, pirma, jei pareiškėja pagrindinėje byloje yra biologinė vaiko motina, paprasta pareiga atskleisti šią informaciją siekiant pripažinti jos ir dukros giminystės ryšį negali būti laikoma pažeidžiančia Sąjungos piliečiams pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį pripažįstamas teises. Kadangi klausimas nėra suderintas Sąjungos lygmeniu, ši nuostata neužtikrina Sąjungos piliečiui, kad jo persikėlimas į kitą valstybę narę bus visiškai neutralus, kiek tai susiję su jam šioje srityje taikytinomis taisyklėmis¹⁰⁶. Bet kokie Sąjungos piliečio priimančiosios valstybės narės teisės aktai, kurie yra mažiau palankūs nei jo kilmės valstybės narės teisės aktai, negalėtų būti laikomi sudarančiais kliūtį laisvam judėjimui¹⁰⁷.

158. Tokiomis aplinkybėmis galimas teisės į privataus gyvenimo apsaugą pažeidimas arba skirtingas požiūris, palyginti su heteroseksualiomis poromis, pasireiškiantis įpareigojimu atskleisti tokią informaciją, gali būti vertinamas atsižvelgiant ne į Sąjungos teisę, visų pirma

¹⁰⁶ Dėl SESV 45 straipsnio žr. 2017 m. liepos 18 d. Sprendimą *Erzberger* (C-566/15, EU:C:2017:562, 34 ir 35 punktai).

¹⁰⁷ Šiuo klausimu žr. generalinio advokato H. Saugmandsgaard Øe išvadą byloje *Gemeinsamer Betriebsrat EurothermenResort Bad Schallerbach* (C-437/17, EU:C:2018:627, 51 punktas).

Chartijos 8 ir 21 straipsnius, o tik į nacionalinę (konstitucinę) teisę. Kadangi gimimo liudijimo išdavimas nesudaro kliūties laisvai judėti, tai nėra Sąjungos teisės įgyvendinimas, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį¹⁰⁸.

159. Tačiau, kaip jau buvo nurodyta šioje išvadoje, pareiškėjai pagrindinėje byloje laisvai judėti trukdo jos sutuoktinės nepripažinimas kaip vaiko motinos¹⁰⁹.

160. Vis dėlto, kaip jau minėjau, Bulgarija pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį neprivalo pripažinti vaiko kilmės, kuri nustatyta Ispanijos išduotame gimimo liudijime, net jei dėl to moteriai, kuri šiame gimimo liudijime nurodyta kaip motina ir kuri nėra vaiko biologinė motina, pagal Bulgarijos teisę nebūtų pripažintas motinos statusas¹¹⁰. Tačiau pagal analogiją šios išvados 108–114 punktuose nurodytiems motyvams Bulgarijos Respublika privalo pripažinti pareiškėjos pagrindinėje byloje sutuoktinę jos „sutuoktin[e]“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 dalies a punktą¹¹¹, ir vaiko „tiesiogine giminaite“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies d punktą.

161. Antra, jei pareiškėja pagrindinėje byloje yra vaiko motina pagal įstatymą, tai reiškia, kad iš pradžių ji turėjo pripažinti savo motinystę pagal Šeimos kodekso 64 straipsnį. Nors šiuo klausimu įpareigojimas atlikti tokį veiksmą neabejotinai turi būti laikomas kliūtimi pareiškėjos pagrindinėje byloje teisei laisvai judėti¹¹², bet kuriuo atveju ir dėl tų pačių priežasčių, kurios buvo nurodytos pirmesniame šios išvados punkte, jis turi būti laikomas pateisinamu.

3. Tarpinė išvada

162. Jei vaikas yra Bulgarijos pilietis, Bulgarijos Respublika negali, motyvuodama tuo, kad Bulgarijos teisėje nepripažįstamas nei tos pačios lyties asmenų santuokos institutas, nei vaiko biologinės motinos sutuoktinės motinystė, atsisakyti išduoti asmens tapatybės dokumentą ir kelionės dokumentus, būtinus pareiškėjos pagrindinėje byloje vaikui pagal Direktyvos 2004/38 4 straipsnio 3 dalį, kuriuose ji ir jos sutuoktinė būtų nurodytos kaip vaiko tėvai.

163. Dėl tų pačių priežasčių Bulgarijos Respublika taip pat negali atsisakyti pripažinti giminystės ryšio tarp vaiko ir jo motinos, Jungtinės Karalystės pilietės, ir jos, kaip pareiškėjos pagrindinėje byloje „sutuoktinės“, statuso, be kita ko, siekiant taikyti Direktyvą 2004/38 ir Reglamentą Nr. 492/2011.

E. Dėl pagrindinėje byloje konstatuotų įpareigojimų praktinio įgyvendinimo (ketvirtasis prejudicinis klausimas)

164. Ketvirtuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar jis turi nukrypti nuo galiojančiuose nacionalinės teisės aktuose numatytos gimimo liudijimo formos, kuri būtų keičiama tokia forma, kuri leistų į skiltį „tėvai“ įrašyti dvi motinas. Nors tokia būsimo sprendimo įgyvendinimo kliūtis neturėtų kilti, jei Teisingumo

¹⁰⁸ Žr. *a contrario* 1991 m. birželio 18 d. Sprendimą *ERT* (C-260/89, EU:C:1991:254, 43 punktas) ir 2014 m. balandžio 30 d. Sprendimą *Pfleger ir kt.* (C-390/12, EU:C:2014:281, 35 punktas).

¹⁰⁹ Šiuo klausimu žr., be kita ko, šios išvados 64 punktą.

¹¹⁰ Žr., be kita ko, tarpinę išvadą šios išvados 133 punkte.

¹¹¹ Pagal analogiją žr. 2018 m. birželio 5 d. Sprendimą *Coman ir kt.* (C-673/16, EU:C:2018:385, 51 punktas).

¹¹² Šiuo klausimu dėl motinystės pripažinimo pasekmių pagal Šeimos kodekso 63 ir 64 straipsnius žr. šios išvados 34 ir 63 punktus.

Teismas laikysis šioje išvadoje siūlomos pozicijos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, jei vaikas būtų Bulgarijos pilietis, turėtų išspręsti praktinę problemą, pagal kurią gimimo liudijimo išdavimas Bulgarijoje yra būtina asmens tapatybės dokumento išdavimo sąlyga¹¹³.

165. Vis dėlto, antrinant Komisijai reikėtų pažymėti, kad Sąjungos teisėje Bulgarijos valdžios institucijoms nenustatyta jokia pareiga pasiekti rezultatą šiuo klausimu, t. y. išduoti asmens tapatybės dokumentą, kuris leistų vaikui keliauti su kiekvienu iš tėvų atskirai. Tai, kaip pasiekti šį tikslą, turi būti reglamentuota valstybės narės vidaus teisės sistemoje.

166. Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pagal savo kompetenciją turi atsižvelgti į visas bendrąsias ar specialiąsias priemones, kurios yra tinkamos šios pareigos vykdymui užtikrinti, atsižvelgdamas į visas nacionalinės teisės normas ir taikydamas visus joje pripažįstamus aiškinimo būdus¹¹⁴. Vadinasi, jis taip pat turi numatyti alternatyvius būdus, tačiau tik jei dėl to nacionalinė teisė nebūtų taikoma *contra legem*.

167. Šiuo klausimu, pirma, atrodo, kad asmens tapatybės dokumentas gali būti išduotas remiantis gimimo liudijimu, kuriame kaip motina nurodyta tik viena iš dviejų moterų, jei, kaip per teismo posėdį paaiškino Bulgarijos vyriausybė, Bulgarijos išduotame asmens tapatybės dokumente tėvų asmenvardžiai nenurodomi. Taigi vaiko tėvų asmens tapatybės nustatymo tikslais pakaktų abi moteris nurodyti kelionės dokumente, pridedamame prie vaiko asmens tapatybės dokumento.

168. Antra, kaip nagrinėjant šią bylą Teisingumo Teisme pažymėjo Komisija, atrodo, negalima atmesti galimybės, kad asmens tapatybės dokumentas gali būti išduotas remiantis patvirtintu Ispanijoje išduoto gimimo liudijimo vertimu į bulgarų kalbą. Šiuo klausimu visų pirma reikia pažymėti, jog Bulgarijos vyriausybė patvirtino, kad gimimo liudijimo išdavimas Bulgarijoje nėra sąlyga Bulgarijos pilietybei suteikti¹¹⁵. Vadinasi, jis neatrodo būtinas siekiant pagrįsti vaiko teisę reikalauti išduoti Bulgarijos asmens tapatybės dokumentą, jei jo pilietybė nustatoma kitais būdais, pavyzdžiui, pateikiant biologinio ryšio su pareiškėja pagrindinėje byloje įrodymus arba pripažįstant jos motinystę pagal Šeimos kodekso 64 straipsnį.

169. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti tai, kas nurodyta pirmiau, ir priimti tokį sprendimą, kuris, jo požiūriu, būtų tinkamiausias visiškam teisių, kurios pareiškėjai pagrindinėje byloje ir vaikui kyla iš SESV 21 straipsnio 1 dalies, veiksmingumui užtikrinti.

VI. Išvada

170. Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Administrativen sad Sofia-grad* (Sofijos miesto administracinis teismas, Bulgarija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. Valstybė narė pagal 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38 dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB,

¹¹³ Jei vaikas neturi Bulgarijos pilietybės, Bulgarijos valdžios institucijos nėra kompetentingos išduoti jam asmens tapatybės dokumentą pagal Direktyvos 2004/38 4 straipsnio 3 dalį (žr. šios išvados 49 punktą).

¹¹⁴ Pavyzdžiui, žr. 2016 m. balandžio 19 d. Sprendimą *DI* (C-441/14, EU:C:2016:278, 30 ir 31 punktai).

¹¹⁵ Šiuo klausimu žr. šios išvados 32 ir 33 punktus.

90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 4 straipsnio 3 dalį privalo vaikui, šios valstybės narės piliečiui, kaip vaikui poros, sudarytos iš dviejų moterų, vaiko gimimo ir gyvenamosios vietos valstybės narės išduotame gimimo liudijime nurodytą kaip jo motiną, išduoti asmens tapatybės dokumentą ir būtinus kelionės dokumentus, kuriuose šios dvi moterys būtų nurodytos kaip šio vaiko tėvai, nors vaiko kilmės valstybės narės teisėje nenumatyta nei tos pačios lyties asmenų santuokos institutas, nei vaiko biologinės motinos sutuoktinės motinystė.

SESV 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ši valstybė narė taip pat negali dėl tų pačių priežasčių atsisakyti pripažinti giminystės ryšių tarp šio vaiko ir dviejų moterų, kurios gyvenamosios vietos valstybės narės išduotame gimimo liudijime nurodytos kaip šio vaiko tėvai, siekiant naudotis teisėmis, kurios šiam vaikui suteikiamos pagal Sąjungos antrinę teisę, susijusią su laisvu piliečių judėjimu.

2. SESV 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad valstybė narė negali atsisakyti pripažinti kitos valstybės narės išduotame gimimo liudijime nustatytą giminystės ryšių tarp vienos iš jos piliečių, jos sutuoktinės ir jų vaiko, siekiant naudotis teisėmis, kurios šiai pilietei suteikiamos pagal Sąjungos antrinę teisę, susijusią su laisvu piliečių judėjimu, motyvuodama tuo, kad šios moters kilmės valstybės narės vidaus teisėje nenumatyta nei tos pačios lyties asmenų santuokos institutas, nei vaiko biologinės motinos sutuoktinės motinystė. Taip yra neatsižvelgiant į tai, ar šios valstybės narės pilietė pagal savo kilmės valstybės narės teisę ir nepaisant vaiko pilietybės yra šio vaiko biologinė motina, ar jo motina pagal įstatymą.
3. Atsisakymas pripažinti vaiko kilmę iš dviejų susituokusių moterų poros, nustatytą vaiko gyvenamosios vietos valstybės narės išduotame gimimo liudijime, siekiant išduoti gimimo liudijimą vaiko arba vienos iš šių moterų kilmės valstybėje narėje, kuris nustato šio vaiko kilmę, kaip tai suprantama pagal pastarosios valstybės narės šeimos teisę, gali būti pateisinamas remiantis nacionaliniu savitumu, kaip jis suprantamas pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį.
4. Jungtinės Karalystės išstojimo iš Europos Sąjungos teisinės pasekmės pagal ESS 50 straipsnį neturi poveikio siekiant išspręsti pagrindinę bylą.